

Täysistunto

Tiistai 7.11.2023 klo 18.14—20.24

Täysistunto alkoi klo 18.14. Täysistunto päättyi klo 20.24.

Puhetta johti ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko (18.14—20.24).

1. Nimenhuuto

Nimenhuutoraportti Liite 1A

Nimenhuudon sijasta merkittiin läsnä oleviksi ne edustajat, jotka osallistuivat edelliseen täysistuntoon.

2. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi ikääntyneen väestön toimintakyvyn tukemisesta sekä iäkkäiden sosiaali- ja terveyspalveluista annetun lain muuttamisesta annetun lain voimaantulosäännöksen muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 54/2023 vp

Valiokunnan mietintö StVM 6/2023 vp

Ensimmäinen käsittely

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 2. asia. Käsittelyn pohjana on sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö StVM 6/2023 vp. Nyt päätetään lakiehdotuksen sisällöstä. — Yleiskeskustelua, edustaja Kiuru. [Ilmari Nurminen: Täällä ei voi varata puheenvuoroja! — Aki Lindén: Täällä eivät näy ennakoon varatut puheenvuorot!] — Ennakoon varatut puheenvuorot lisätään kyllä puhujalistaan.

Keskustelu

18.15 **Krista Kiuru sd** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Käsillä on hallituksen esitys, jonka mukaan nykyinen 0,65-henkilöstömitoitus pidetään voimassa hallituskauden ajan ja ympärivuorokautisen hoivan 0,7-henkilöstömitoituksen voimaantuloa siirretään alkamaan 1.1.2028. Sosiaali- ja terveysvaliokunta pitää esitettyä voimaantulon siirtämistä noin neljä vuotta myöhemmäksi tarpeellisenä ja puoltaa lakiehdotuksen hyväksymistä muuttumattomana.

Arvoisa puhemies! Olemme valiokunnassa perehtyneet asiaan. Ensinnäkin on syytä heti alkuun todeta, että vanhuspalvelulakiin lisättiin vuonna 2020 muun muassa velvoite vähintään 0,7:n työntekijän henkilöstömitoituksesta asiakasta kohti iäkkäiden henkilöiden tehostetun palveluasumisen ja pitkäaikaisen laitoshoidon toimintayksiköissä. Toteutunut henkilöstömitoitus onkin noussut iäkkäiden ympärivuorokautisen hoidon yksiköissä vuo-

Pöytäkirja PTK 52/2023 vp

sien 20—23 aikana. Vuonna 2020 mitoituksen 0,65 täytti 31 prosenttia yksiköistä, ja kolmessa vuodessa osuus on noussut 89 prosenttiin. Vuoden 23 toukokuussa 0,7-henkilöstömitoituksen täytti 40 prosenttia ympärivuorokautisen hoidon yksiköistä. Sosiaali- ja terveysvaliokunta toteaa, että henkilöstömitoitus on vähimmäismitoitus ja asiakkaiden palvelutarpeen vaatiessa mitoituksen on oltava korkeampi. Valiokunta pitää välttämättömänä, että valtioneuvosto seuraa huolellisesti henkilöstömitoituksen toteuttamista siirtymäaikana.

Arvoisa puhemies! Paljon keskustelua on herättänyt sitten se, mitä toimia tosiasiallisesti tehdään henkilöstömitoituksen nostamiseksi. Lainsäädäntöä on edellisellä hallituskaudella uudistettu merkittävästi tukemaan henkilöstön riittävyyttä, ja myös Orpon hallitusohjelmaan sisältyy monia toimenpiteitä, jotta tarvittava henkilöstö iäkkäiden palvelussa voidaan varmistaa vuoteen 28 mennessä.

Tärkeintä on se, että myöskin koulutuksella saadaan lisää työntekijöitä alalle. Koulutuspaikkoja lisättiin merkittävästi jo mitoituksesta säädettyä vuonna 2020. On arvioitu, että 0,7-mitoitukseen nostoon tarvittaisiin, sijaiset mukaan lukien, 1 773 lisätyöntekijää. Siksi koulutuspaikkojen määrää on nostettu, ja koulutuspaikkojen lisäämiseen varattiin siten rahoitus 5 000 uuden lähihoitajan ja 700 sairaanhoitajan kouluttamiseen. Myös hoiva-avustajien lisäkoulutusta on järjestetty tavoitteena 1 500 uuden hoiva-avustajan valmistuminen vuosien 22—25 aikana. Vastaavasti opetus- ja kulttuuriministeriön valtionosuusrahoituksella tavoitteena on ollut kouluttaa 1 000 hoiva-avustajaa vuosien 22—24 aikana. Näin siis koulutuksella pystytään vastaamaan tähän tarpeeseen.

Henkilöstön riittävyyden lisäksi on huomioitava se, että me tarvitsemme lisää ympärivuorokautisen palveluasumisen tarpeeseen myös vaihtoehtoisia menetelmiä, kuten yhteisöllistä asumista ja vuorokaudenajasta riippumatonta kotihoitoa. Siksi on tärkeää parantaa palvelurakenteiden monimuotoistumista. Valiokunta pitää tärkeänä, etteivät panostukset palveluasumiseen vähennä mahdollisuuksia kotihoitopalveluiden kehittämiseen.

Arvoisa puhemies! Taloudellisista vaikutuksista pari sanaa. Esityksen perusteella 0,7-henkilöstömitoituksen toimeenpanoon joululle 23 varattu 7,12 miljoonan euron lisäys vähennetään mainitulta momentilta hyvinvointialueiden rahoituksesta annetun lain 9 §:ään perustuen — jos tämä esitys siis eduskunnassa menee tällä viikolla läpi. Hyvinvointialueiden rahoitusta vähennetään ehdotuksessa mitoituksen täysimääräisestä voimaantulon siirron tasosta nyt tätä uutta siirtoa vastaavalle tasolle vuosiksi 24—27, ja tällöin rahoituksen vähennys olisi vuoden 24 talousarvioesityksessä 89 miljoonaa euroa vuodessa.

Arvoisa puhemies! Valiokunnan saaman selvityksen mukaan samaan aikaan, kun henkilöstömitoitusta on saatu nostetuksi, on iäkkäiden hoivapalveluiden saatavuus kehittynyt hyvin kielteiseen suuntaan. Ympärivuorokautisen hoidon kattavuuden laskua ei ole pystytty kompensoimaan kotihoidon kattavuuden nostamisella. Vuosien 2010—2022 aikana on ympärivuorokautisen hoivan kattavuuden arvioitu laskeneen 3,4 prosenttiyksikköä ja kotihoidon kattavuuden laskeneen 2,2 prosenttiyksikköä 75 vuotta täyttäneiden ikäluokassa. Henkilöstömitoituksen nostaminen on ollut kuitenkin tärkeää asiakkaiden ja hoivahenkilöstön kannalta ja siten myönteinen muutos, ja onkin tärkeää, että tähän siirtoon ei synny pelättyjä vaikutuksia henkilöstön rekrytoinnin tai alan pitovoiman näkökulmasta.

Valiokunta pitää välttämättömänä, että myöskin lausumalla varmistetaan se, että eduskunta edellyttää valtioneuvostoa seuraamaan henkilöstömitoituksen toteuttamista, vanhuspalveluiden saatavuutta ja henkilöstön riittävyyden turvaamiseksi tehtäviä toimenpiteitä

Pöytäkirja PTK 52/2023 vp

siirtymäaikana. Ja kuten sanoin, valiokunta pitää ehdotusta kannatettavana ja tätä siirtoa puollettavana muuttumattomana. Tähän esitykseen sisältyy kolme eri vastalauseita.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Seuraavaksi edustaja Nurminen.

18.22 Ilmari Nurminen sd: Arvoisa rouva puhemies! Tänään käsittelemme tätä vanhusten hoidon henkilöstömitoituksen lykkäystä, jonka hallitus nyt tekee, ja tätä vanhusten hoidon henkilöstömitoitusasiaa on keskusteltu tässäkin salissa jo usean vuoden ajan. Meillä voimassa oleva laki on nostanut vanhusten hoidossa henkilöstön määrää, ja sitä työnjakoa on selkiytetty vuosien aikana, ja me ollaan saatu erittäin paljon ikäihmisten hoitoon ja hoivaan lisää henkilöstöä kuluneina vuosina. Vuonna 2020, kun hoiva- ja hoitokriisi oli julki-suudessakin ja puhuttiin monista hoidon laiminlyönneistä, tämän 0,65-mitoituksen täytti 31 prosenttia yksiköistä. Nyt tässä kolmen vuoden aikana tämä osuus on noussut lähes 90 prosenttiin, ja huomionarvoista on, että kevään tilastojen mukaan toukokuussa tänä vuonna jo yli 40 prosenttia kaikista ympärivuorokautisen hoidon yksiköistä täytti 0,7-mitoituksen. Eli pitkän linjan tuloksena tässä lähivuosina olemme pystyneet lisäämään hoitohenkilöstön määrää ympärivuorokautisessa hoidossa, ja tällä on ollut suora yhteys myös hoidon laatuun ja myös asiakkaiden hyvinvointiin mutta myös henkilökunnan pito- ja vetovoimaan. Nyt tässä hallitus esittää, että tätä mitoitusta ei nosteta 0,7:ään vaan se jäädytetään 0,65:een, ja myös tätä 0,7:n siirtymäaikaa lykätään yli hallituskauden, yli neljä vuotta. Olemme tätä vastustaneet jo valiokunnassa, ja tulemme jättämään tämän lakiesityksen hylkäysehdotuksen.

Jos vähän palastellaan tätä hallituksen esitystä, niin ensimmäisenä tietenkin katse kiinnittyy myös näihin säästöihin. Tämä on hallituksen isoin leikkaus sosiaali- ja terveyspalveluihin yksittäisenä esityksenä nyt meidän valiokunnan käsittelyssä — tämä on 89 miljoonan suora leikkaus hyvinvointialueitten vanhuspalveluista. Me kuulimme valiokunnassa kaikkia hyvinvointialueita tästä taloudellisesta tilanteesta, ja valiokunnan saaman selvityksen mukaan ympärivuorokautinen hoito on laajasti yksityisten palveluntuottajien ja kolmannen sektorin kilpailutuksen avulla järjestettävää palvelua. Esimerkiksi omalla hyvinvointialueellani Pirkanmaalla noin 70 prosenttia on ostopalveluitten kautta toteutettavaa toimintaa, jossa ensi vuodelle kilpailutukset on jo tehty tämän 0,7-henkilöstömitoituksen mukaan, joten esimerkiksi meillä tämä rahoitusleikkaus katetaan suoraan muista vanhuspalveluista, koska säästöjä ei pystytä hakemaan täältä vanhusten hoidon ympärivuorokautisesta hoidosta. Siinä mielessä tämä rahoitusleikkaus on äärettömän huono tässä tilanteessa, kun hyvinvointialueet jo muutenkin kamppailevat ihmisten peruspalveluiden järjestämisestä, ja kun tätä aikaisemmin siirrettiin puolella vuodella, hallitus varmisti, että hyvinvointialueilla oli rahat, joilla he pystyivät nostamaan tätä mitoitusta tulevaisuudessa. Nyt hallitus on valinnut tämän linjan, että lykätään pitkälle tulevaisuuteen ja viedään myös rahat alueilta, eli mahdollisuus siihen, että tätä mitoituksen nostamista voitaisiin jatkaa tulevina vuosina. Asiantuntijakuulemisten perusteella itselleni on herännyt vahva epäily siitä, että jatkossa emme puhu enää minimimitoituksesta vaan tulevaisuudessa tämän esityksen takia meillä 0,65 on maksimimitoitus eri hyvinvointialueilla. Pyysimme, että hallitus olisi tehnyt tästä vahvan lausuman, jolla olisi seurattu tätä tilannetta ja sen kehittymistä, koska huoli on ilmeinen asiantuntijakuulemisessa saatujen selvitysten perusteella, mutta hallitus ei suostunut tähän lausumaan ja tämän asian seuraamiseen.

Pöytäkirja PTK 52/2023 vp

Paljon on puhuttu myös henkilöstön saatavuudesta. Se on iso haaste, iso yhteinen haaste. Viime kaudella lisäsimme 5 000 uutta lähihoitajaa ja 700 sairaanhoitajapaikkaa ja hoiva-avustajia on lisätty tuhansilla, ja nämä vaikutukset alkavat nyt tänä ja ensi vuonna jo näkyä tässä hoitohenkilöstön tilanteessa. Lisää töitä tarvitaan.

Peräsimme hallitukselta myös toimia hoito- ja hoiva-alan työhyvinvoinnin parantamiseksi, palkkaukseen ja muuhun, ja tällä hetkellä hallitus turvautuu tähän hyvän työn ohjelmaan. Tulemme kyllä peräämään hallitukselta tämän työryhmän lisäksi myös konkreettisia toimenpiteitä, joilla hoitohenkilöstön työoloihin ja jaksamiseen ja tähän koko kriisiin voidaan vastata, koska näemme kyllä hyvin kyseenalaisena sen, että näillä leikkauksilla ja työryhmillä vanhustenhoidon tila tulisi Suomessa paranemaan.

Ehkä sitten, puheenjohtaja, haluan vielä lopuksi sanoa, että kuulumme myös merkittäviä asiantuntijoita valiokunnassa. Meillä oli professori Marja Jylhä, professori Teppo Kröger ja vanhusasiavaltuutettu, ja kaikilla oli yhteinen huoli vanhustenhoidon tilasta ja vanhuspalveluitten tulevaisuudesta. Selvä huoli oli siitä, että kynnys päästä palveluihin ylipääntänsä on kasvanut, meidän ympärivuorokautisen hoidon määrä on vähentynyt ja alueet ovat sitä edelleen vähentämässä, kotihoidon saatavuus on vähentynyt ja omaishoitoon ei ole lainsäädännöllisiä parannuksia tehty, ja sitä kautta on huolena, että yhä useampi ikääntynyt on vailla palveluita. Tätä näkökulmaa ja tosiasiaa vasten suorat leikkaukset vanhuspalveluihin ja tahtotilan puute siitä, että tässä yritetään parantaa, ovat erittäin vaikeita asioita tässä tilanteessa, eivätkä ne tule parantamaan vanhustenhoidon tilaa tulevaisuudessa vaan päinvastoin heikentämään.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Lindén.

18.29 Aki Lindén sd: Arvoisa rouva puhemies! Iso ja tärkeä asia, mutta yritän tässä kuitenkin paikaltani kolmen minuutin puitteissa tärkeimmät asiat tuoda esille.

Meille täällä salissa varmasti nämä 0,7 ja 0,65 ovat tuttuja asioita, mutta vaikka tätä ei nyt mikään suuri yleisö seuraisikaan, niin olen yleensä aina näistä keskusteltaessa halunnut konkreettisella esimerkillä kuvata, mitä ne käytännössä tarkoittavat.

0,7:hän tarkoittaa sitä, että jos meillä on 30-paikkainen hoivayksikkö, siellä tulee olla 21 henkilötyövuotta hoitotyötä tekemässä, sen lisäksi tietysti sitten avustavaa henkilöstöä. No tuokaan ei vielä kovin paljon kerro, mutta kun me viikon työvuoroihin jaamme sen 21 henkilöä, viikossahan on 168 tuntia, niin käytännössä se tarkoittaa, että niin sanottuun aamu- eli päivävuoroon riittää viisi henkilöä, iltavuoroon riittää viisi ja yövuoroon kaksi — siis viisi, viisi ja kaksi 30-paikkaisessa yksikössä. Se ei todellakaan ole kovin paljon. No ero 0,65:een on käytännössä yhdessä työvuorossa, esimerkiksi joko iltai- tai päivävuorossa yksi henkilö vähemmän. Tämä on käytännössä se ero.

No nyt tarve tietysti... Sen verta olen ihan viime aikoina vähän valitettavastikin joutunut lähiomaisen takia seuraamaan hyvin läheltä tällaista ympärivuorokautisen tehostetun palveluasumisen yksikköä, että tiedän, että tuo 0,7:kään ei ole kyllä mikään yltäkylläinen määrä, eli tarve on kova. Ja nythän on perusteltu paljon sitten tätä lykkäämistä sillä, että meillä on vaikeuksia saada henkilökuntaa. Kuten tässä edeltävät puheenvuoron käyttäjät jo totesivat, meillä kuitenkin varsinkin siinä elo—syyskuussa vuonna 22 tehtiin silloisen hallituksen toimesta merkittäviä koulutuksen lisäyspäätöksiä varsinkin hoiva-avustajiin ja myös Valvira muutti tulkintaansa siitä, mikä hoiva-avustajien osuus voi olla tästä hoito-

Pöytäkirja PTK 52/2023 vp

henkilöstöstä. Tilanne on sellainen, niin kuin tiedämme, että tällä hetkellä ollaan itse asiassa jo aika lähellä sitä 0,7:n tasoa.

Hallitus on tuonut esille, että tässä on nyt ristiriita, että kun ajetaan läpi tätä 0,7:ää, tai siis jos siinä pidättäydyttäisiin tässä olemassa olevassa lainsäädännössä, se olisi kotihoidosta pois. Tässä asiassa haluan sanoa, että tiedän kotihoidon vaikeudet, mutta tuo väite on kyllä kovin ristiriitainen, koska meidän otamme nyt 89 miljoonaa euroa pois hyvinvointialueilta, ja emmehan me silloin sillä rahalla voi palkata kotihoidon henkilöstöä. Sehän on ihan eri asia, jos muutettaisiin vain tätä hoitajamitoitusta, mutta se rahoitus jätettäisiin jäljelle. Näinhän tehtiin viime syksynä, kun lykättiin jonkun verran tätä porrastusta. Silloin silloinen rahoitus, 128 miljoonaa euroa, jätettiin sinne, vaikka porrastusta lykättiin. Eli tässä yhteydessä haluan sanoa, että tämä on kylmäävää, raaka säästötoimenpide eikä mikään kotisairaanhoidon tai kotihoidon kehittämistoimenpide. [Timo Heinonen: Nyt on kaikkiin ongelmiin syylliset löydetty!]

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Kiuru, Krista.

18.33 Krista Kiuru sd: Arvoisa puhemies! Kyseessä on hoitajamitoituksesta tinkiminen, eli hallitus esittää, että jäätäisiin ympärivuorokautisen hoivan palveluissa 0,65-mitoituksen tasoon, enkä kannata tätä.

Ensinnäkin keskustelussa on perusteltu, kuten hallituksen esityksessä hyvin laajasti käydään läpi, tätä kyseistä muutosta sillä, että henkilökuntaa ei ole saatavissa. Äskен esittelmässäni valiokunnan mietintötekstissä käydään hyvin tarkasti läpi nimenomaan sitä, onko mahdollista saavuttaa tämä viimeinen loikka, 0,05:n lisäys henkilöstömitoituksen parantamiseksi. Näin ollen on syytä pysähtyä tähän hetkeen vielä vähän tarkemmin: Jotta tämä viimeinen loikka 0,7:ään voitaisiin ottaa, tarvittaisiin siis käytännössä, sijaiset mukaan lukien, 1 773 työntekijää, ja kun me nyt katsomme viime hallituskauden aikana tehtyjä toimia, niistä tärkeimmät liittyvät koulutuspaikkoihin. Viime hallituskaudella lisättiin merkittävästi koulutuspaikkoja tämän 0,7-mitoituksen säätämiseksi. Vuonna 2020 tehdyillä päätöksillä ja sitä seuraavien vuosien päätöksillä ollaan saamassa koulutuspaikkoja lisättyä niin, että tulee 5 000 — 5 000 — uutta lähihoitajaa ja 700 sairaanhoitajaa. Viime hallituskauden päätöksillä mitoituksen toteuttamiseksi 0,7:n tasolla on lisätty hoiva-avustajien koulutusta niin, että tavoitteena on 1 500 uutta hoiva-avustajaa vuoden 25 loppuun mennessä sekä vuoden 24 loppuun mennessä 1 000 uutta hoiva-avustajaa. Ja kun nämä tuhannet uudet työntekijät lasketaan tähän, alkaa näyttää siltä, että olisi varsin realistista tavoitella hyvin nopealla aikavälillä 0,7-mitoitusta.

On syytä myöskin kiinnittää huomiota valiokunnan saaman selvityksen mukaan siihen, että tämä 0,7-mitoitus on tällä hetkellä jo käytössä 40 prosentissa ympärivuorokautisen hoivan yksiköistä. Vuosien 20—23 aikana kehitys on ollut hyvin nopeaa. Vähän reilun kahden ja puolen vuoden aikana tosiasiaa henkilöstömitoituksesta on tullut totta. Ne, jotka arvostelivat aikoinaan sitä, että tämä ei ole mitenkään mahdollista, voivat tänä päivänä kysyä itseltään, miten on mahdollista, että tänä päivänä 0,65-henkilöstömitoituksen täyttää 89 prosenttia meidän nykyisistä palveluntarjoajista. Joten reilussa kahdessa ja puolessa vuodessa ollaan saatu aikaan todellinen vanhuspalveluiden parannus ja ryhtiliike, ja nyt ollaankin kysymässä sitten, onko järkevää lähteä tavoittelemaan tämän hallituksen esityksen mukaisesti tämän hoivamitoituksen tarvelemistä.

Pöytäkirja PTK 52/2023 vp

Arvoisa puhemies! Minusta on pyhäinhäväistys, että tänä iltana tulemme kuulemaan useita puheenvuoroja, joissa hallituspuolueet perustelevat neljän vuoden lykkäystä sillä, että näin on vaan pakko tehdä — siis 0,05:n saavuttamiseksi on pakko odottaa neljä vuotta. Kahdessa ja puolessa vuodessa alimmat yksikkömitoitukset, 0,4—0,5, ovat hävinneet historiaan, ja tällä hetkellä ollaan tilanteessa, jossa 89 prosenttia täyttää 0,65- ja käytännössä 40 prosenttia 0,7-mitoituksen, mutta silti hallitus esittää, että neljä vuotta tarvitaan siihen, että madellaan eteenpäin.

No, siinäkin vielä, että tarvittaisiin siirtymäaikaa, voisi joku logiikka jollakin näkökulmalla olla, mutta sitä ei ymmärrä kukaan, että jos kerran yritetään tavoitella henkilöstömitoituksen saavuttamista 0,7:ään, miksi sitten viedään rahat. Eihän hyvinvointialueilla ole varaa nostaa mitoitusta, ellei siihen anneta myöskin rahaa ja osoiteta todellista tahtotilaa, että tämä mitoitus voisi nousta. Nyt tilanne onkin se, että kukaan ei osaa selittää, miksi näitä 89 miljoonan vuosittaisia panostuksia ei jätetä pohjaan.

Kaikkein erikoisinta on, että me käsittelemme tätä ehdotusta myöhään illalla täällä sen takia, että torstaina voitaisiin lisätalousarviossa jo imuroida pois tämän vuoden odotetut yli seitsemän miljoonan euron panostukset 0,7-mitoitukseen, ja näin hyvinvointialueilta leikattaisiin vielä joulukuun osalta seitsemän miljoonaa euroa. Ei se kovin reilulta tunnu, kun tänä vuonna on ajateltu, että henkilöstömitoitus olisi vuoden lopussa 0,7, ja nyt halutaan siis säästää vielä kiireellä tänä iltana seitsemän miljoonaa euroa, jotta saataisiin huomenna tästä äänestettyä ja torstaina jo esitys tänne sisään. Tämä kertoo siitä, että on kiire hakea kaikki mahdolliset eurot sosiaali- ja terveydenhuollosta, jotta voidaan vain säästää palvelutasosta, ja siten ei tunnu kovin uskottavalta, että henkilöstön riittävyyteen vedoten perustellaan tätä esitystä.

Arvoisa puhemies! Olen hyvin huolissani, voidaanko täällä yhteiskunnassa puhua siitä, mitä todella tapahtuu. Me kävimme valiokunnassa hyvin erikoisen ruletin läpi. Me nimittäin kuulumme lausuntojen mukaisesti, että Hyvil esitti, että nyt tämä tulee hyvinvointialueille hyvin kalliiksi, että tätä 0,7-mitoitusta lasketaan, kun yli 40 prosenttia sen jo toteuttaa. Selvisikin tosiasia, kun valiokunta pyysi kaikilta hyvinvointialueilta lausunnot, että hyvinvointialueet todistivat, että ensi vuonna heidän mitoituksensa ei tule olemaan kolmea neljää aluetta lukuun ottamatta missään 0,7:ää, eli käytännössä hallituksen oma esitys siitä, että tavoitteena on kuitenkin pitää tämä nykyinen mitoitus voimassa niitten osalta, jotka ovat jo 0,7:ään pyrkineet, ei tule pitämään paikkaansa — ja tämä oli myös valtioneuvoston vastineessa.

Toisaalta toinen näkökulma koko keskusteluun oli se, että syntyi huoli, tuleeko minimistä itse asiassa nyt maksimi. Jos kerran 22 toimijaa ilmoittaa, että kaikilla on ensi vuonna 0,65 mitoituksena, niin nämä lausunnot, jotka saimme, ovat kyllä todella kovaa kamaa. Valtioneuvoston oma vastine kertoo siitä, että nimenomaan näin ei pitäisi käydä — minimistä ei voi tehdä maksimia — ja näin on nyt käymässä käytännössä 18 tai 19 alueen osalta, ja tämä tilanne on lainvastainen. Kun tästä sitten esitettiin, että tehtäisiin yhteinen lausuma, että tätä asiaa tarkasteltaisiin ja ryhdyttäisiin toimiin, jos näin on tapahtumassa ensi vuonna, niin käytännössä hallituspuolueet eivät pystyneet tällaista lausumaa hyväksymään, että edes tarkkailtaisiin, ettei minimistä tule enimmäismitoitusta. Näin on todella käymässä niiden lausuntojen pohjalta, jotka saatiin, ja nämä lausunnot ovat tänään valiokunnan käsittelyn jälkeen julkisia. Eli olen hyvin huolissani, minkälaiseen tilanteeseen me olemme joutumassa tämän esityksen osalta.

Pöytäkirja PTK 52/2023 vp

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Seuraavaksi edustaja Meriluoto.

18.40 Laura Meriluoto vas: Arvoisa puhemies! Hoitajamitoituksen lykkääminen on leikkauslaki, jolla hyvinvointialueilta viedään jo ensi vuonna 89 miljoonaa euroa, vaikka niiden taloudellinen tilanne on ennestään jo todella vaikea. Tämän seurauksena vanhuspalveluihin on vähemmän resursseja käytettävissä, ja monissa yksiköissä henkilöstön määrä vähenee verrattuna nykytilaan.

Arvoisa puhemies! Kun perussuomalaiset ovat peräänkuuluttaneet asioiden laittamista tärkeysjärjestykseen, niin on kuvaavaa, että yhtenä aivan ensimmäisistä töistään perussuomalainen ministeri on nyt leikkaamassa vanhuspalveluista samalla, kun rahaa riittää hyvätuloisten veronalennuksiin. Tämä on ilmeisesti siis se arvojärjestys.

Kun nykytilanteessa jo 40 prosentissa ympärivuorokautisen hoivan yksiköistä päästään 0,7-mitoitukseen, on esitetty siirtymäaika perusteettoman pitkä. Se ei tule helpottamaan työvoimapulaa vaan jopa pahentaa sitä, kuten jo henkilöstöjärjestöt ovat varoittaneet. Kun henkilöstömitoitusta heikennetään, työvuorossa on aiempaa vähemmän työkavereita, ja kun työolot entisestään huononevat, on riski, että väki pakenee alalta kiihtyvää vauhtia. Rahoituksen vähentäminen varmistaa, ettei 0,7-mitoitukseen tulla enää pääsemään tämän lykkäyksen aikana. Kun valvovat viranomaisetkin ovat lausunnoissaan todenneet, että tämä leikkauslaki tulee johtamaan henkilöstön vähentämiseen suuressa osassa niitä yksiköitä, jotka jo ylittävät nykyisen lakisääteisen mitoituksen, minimistä tuleekin maksimi.

Onkin pakko kysyä, eikö hallituksessa olla lainkaan kuultu hyvinvointialueiden viestiä henkilöstöpulasta ja vanhuspalveluiden kriisistä? Lienee sanomattakin selvää, että myös vasemmistoliitto kannattaa tämän leikkauksien hylkäämistä.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Wickström.

18.43 Henrik Wickström r: Arvoisa puhemies, värderade fru talman! Jokaiselle suomalaiselle tulee tarjota arvokas vanhuus. Tämä on lupaus, jonka jokainen puolue haluaa sanoa aina ennen vaaleja. Suomi ikääntyy kovaa vauhtia, ja tuon arvokkaan vanhuuden tarjoaminen tulee vaatimaan meiltä entistä enemmän. Koko sote-sektorimme on monelta osin hyvin poikkeuksellisten haasteiden edessä. Yksi suurin haaste liittyy juuri henkilöstön saatavuuteen. Vaikka me kamppailemme henkilöstön saatavuudesta täällä Suomessa ja se on paljon myöskin otsikoissa, niin on syytä myöskin muistaa, että tilanne on vastaava monessa muussakin länsieurooppalaisessa maassa.

Arvoisa puhemies! Arvokas vanhuus koostuu monesta eri asiasta: siitä, että on turvallinen koti, tukea ympärillä sekä riittävästi mielekästä toimintaa. Meidän tulee päättäjinä nähdä sote-palvelut kokonaisuutena ja kohdentaa resurssit mahdollisimman vaikuttavasti. Haluan muistuttaa siitä, että toteutunut henkilöstömitoitus on noussut iäkkäiden ympärivuorokautisissa hoivayksiköissä vuosien 2020—2023 aikana. Vuonna 2020 täytti 0,65-mitoituksen 31 prosenttia yksiköistä, ja kolmessa vuodessa osuus on noussut liki 90 prosenttiin. Henkilöstömitoituksen nostaminen on hyvä tavoite, mutta olisi ollut aivan liian nopeaa korottaa se jo vähän ajan päästä 0,7:ään. Jo nyt hyvinvointialueet ovat joutuneet pitämään hoitopaikkojaan kiinni hoitohenkilöstön saatavuuspulan vuoksi. Tämä puolestaan on kuormittanut kotihoitoa ja myös omaishoitajia. Liian tiukka ja nopeasti edennyt mitoitus ilman riittäviä toimenpiteitä tämän mahdollistamiseksi ei ole ollut hyvä ja toimiva yhdistelmä.

Pöytäkirja PTK 52/2023 vp

Arvoisa puhemies! Meidän on ratkaistava tosissamme sote-henkilöstön saatavuusongelmia. Me tarvitsemme useita eri toimia, joita löytyy myös hallitusohjelmasta. Me jatkamme edellisen hallituksen laatimaa hyvän työn ohjelmaa. Hallitus haluaa myös tarkastella sote-sektorin työnjakoa, lisätä koulutuspaikkoja molemmilla kotimaisilla kielillä sekä myös edistää työhön johtavaa maahanmuuttoa sote-alalla. Me tarvitsemme myös henkilöstön tueksi järkeviä teknologisia ratkaisuja. Pidän myös tärkeänä muistuttaa siitä, että 0,65 on vähimmäismitoitus. Edelleen jatkossa hyvinvointialueiden tulee arvioida, tarvitaanko jossain yksikössä lisää hoitohenkilöstöä. [Timo Heinonen: Juuri näin!] Meidän tulee myös jatkuvasti edistää toimia, joilla me voimme päästä 0,7-mitoitukseen tämän eduskuntakauden aikana.

Arvoisa puhemies! Meidän päättäjien on helppo kasvattaa palveluvelvoitetta täällä salissa. Mutta on vastuutonta antaa sellaisia lupauksia, joista me tiedämme, etteivät ne toteudu käytännössä. Näin on käynyt osittain henkilöstömitoituksen kanssa. Hyvä tahto onkin johtanut hyvinvointialueiden ahdinkoon ja heikompaan hoivaan. Se ei ole oikein meidän ikäihmisiä kohtaan. Meidän eduskuntaryhmässämme kannamme tietenkin huolta siitä, mitä vaikutuksia tällä lykkäyksellä voi olla alan veto- ja pitovoimaan. On todella ikävää, että joudumme tekemään tällaisen ratkaisun, mutta teemme sen juuri sen takia, että haluamme varmistua siitä, että jokaisella ikäihmisellä on arvokas ja turvallinen paikka.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Kemppi.

18.47 Hilikka Kemppi kesk: Arvoisa rouva puhemies! Keskusta tukee hallituksen päätöstä keventää hoitajamitoitusta 0,65:n tavoitteeseen eli pysymistä nykytilassa. Syynä tähän on tietenkin hoitajapula, jonka vuoksi tilanne ympäri Suomea on varsin vaikea. Keskusta kuitenkin vastustaa mitoituksen keventämisen myötä tehtyä 89 miljoonan euron leikkausta alueilta. Se tulee tarkoittamaan ikäihmisten muiden palveluiden heikentämistä tilanteessa, jossa kulut jäävät mutta rahat lähtevät hallituksen toimesta. Siksi jätän tähän hallituksen esitykseen keskustan vastalauseen ja yhden lausuman: ”Eduskunta edellyttää, että hallitus seuraa vanhuspalvelulain 0,7-hoitajamitoituksen täysimääräisen voimaantulon siirtämisestä johtuvien vuotuisien 89 miljoonan euron rahoitusleikkauksien vaikutuksia ikäihmisten palveluiden järjestämiseen hyvinvointialueilla vuosina 2024—2027.”

Itse hoivan osalta merkittävää parannusta on tapahtunut viimeisinä vuosina, josta olen ylpeä. Vuonna 2020 0,65-mitoituksen piirissä oli 31 prosenttia yksiköistä. Kolmessa vuodessa osuus on noussut 89 prosenttiin. Siitä kiitos kuuluu tietenkin viime hallitukselle. Yritys nostaa hoitajamitoitus 0,7:ään on kuitenkin ollut virhearviointi. On tunnistettava, että osajapula on niin kova, että liian tiukka mitoitus sulkee yksiköitä ja hoitopaikkoja. Osaltaan tähän on jo jouduttu. Siksi keskusta on nyt valmis tukemaan hallitusta nykytilassa pysymisessä: me emme voi enää kiristää mitoitusta tässä tilanteessa. Valiokunnan saaman selvityksen mukaan hoitajamitoituksen nostamiseen olisi tarvittu 1773 työntekijää lisää sijaisuustarve mukaan lukien.

Mitoitus on vähimmäismitoitus tietenkin myös meille, ja monta kertaa hoitoisuus ratkaisee sen, että tarvitaan paljon enemmän. Tämä on turva työntekijöille ja asiakkaille sosiaali- ja terveyspalveluissa, ja se ei missään nimessä saa olla heikennys tarpeeseen. Tämänhetkinen tosiasia kuitenkin on, että hyvinvointialueilla ei ole vallitsevan työntekijäpulan vuoksi tosiasiallisia mahdollisuuksia toteuttaa joulukuun alusta lähtien tätä tiukentuvaa

Pöytäkirja PTK 52/2023 vp

mitoitusta. Väestön ikääntymisen seurauksena palvelutarpeet kasvavat myös muissa kuin iäkkäille suunnatuissa sosiaali- ja terveydenhuollon palveluissa, ja henkilöstön saatavuus on vaikeutunut osittain myös erittäin yllättäen, kuten hallituksen esityksessäkin todetaan.

Samalla kun ympärivuorokautisen hoivan määrää on vähennetty, on ollut huomiota herättävää, että on vähennetty myös kotihoidon kattavuutta, siis kaiken kaikkiaan ikäihmisten palveluiden kattavuutta. Vuoden 2010 jälkeen ympärivuorokautisen hoivan kattavuus on laskenut 3,4 prosenttiyksikköä ja kotihoidon kattavuus 2,2 prosenttiyksikköä 75 vuotta täyttäneiden ikäluokassa. Tämä on kyllä varsin huolestuttava käänne, josta tietenkin toivon, että hallitus pysähtyy sen faktan eteen.

Osaajapulaan tulee tuki löytää lääkkeitä. Terveyskeskuksissa ja ambulansseissa suurin voimavara on tietenkin osaava ja hyvinvoiva henkilöstö niin kuin kaikkialla muuallakin sosiaali- ja terveyspalveluiden kentällä. Laitteet voivat olla hyvät ja puitteet hienot, mutta lopulta aina tarvittava osaaminen ja tekijät ratkaisevat.

Viime hallitus lisäsi 120 000 uutta opiskelupaikkaa, joista merkittävä osa kohdennettiin hoitoalalle. Uudet valmistuvat osaajat tulevat alalle näihin aikoihin, suurimmaksi osaksi vasta ensi vuoden alusta, vuoden 2024 aikana. Juuri käydyn sote-välikysymyskeskustelun jälkeen kannan huolta siitä, että hallitus ei vaikuta olevan tekemässä läheskään riittävästi vastatakseen tähän pahenevaan hoitajapulaan. Esimerkiksi hallitusohjelmaan kirjatut aikuiskoulutustuen leikkaukset sekä työperäisen maahanmuuton kiristäminen ovat omiaan syventämään henkilöstön saatavuusongelmaa. Näiden osalta tulisi vielä peruuttaa.

Rahojen osalta hallituksen esitys ei ole alueille myöskään reilu, niin kuin kuvasin teille ihan aluksi. Hoitajamitoitusta on siirretty aikaisemminkin, mutta silloin rahat jätettiin hyvinvointialueille. Tämä hallitus kuitenkin valitsi toisin ja leikkaa alueilta tämän päätöksen myötä 89 miljoonaa euroa. Osa hyvinvointialueista on jo tehnyt sopimuksia, joissa on edellytetty 0,7-hoitajamitoituksen mukaista henkilöstömäärää, ja tästä aiheutuu hyvinvointialueille kustannuksia. Saamamme tiedon mukaan esimerkiksi Pirkanmaalla tämä tarkoittaa noin 9 miljoonan euron laskua.

Pidämme esitettyä määrärahavähennystä toteutuessaan erittäin lyhytnäköisenä ja vastuuttomana. Koska asiakasmaksujen lisäksi hyvinvointialueiden rahoitus sote-palveluihin tulee kokonaan valtiolta, hallitus tulee jo ohjelmansa perusteella leikkaamaan hyvinvointialueiden rahoitusta kuluvan vaalikauden aikana jopa 1,4 miljardia euroa eli noin 27 000 sote-työntekijän vuotuisen palkkamenon verran. Se on iso leikkaus.

Keskusta on huolissaan siitä, että kokoomuksen ja perussuomalaisen johtama hallitus on ottanut sosiaali- ja terveydenhuollon palvelut säästökohteeksi tilanteessa, missä hyvinvointialueet parhaillaan kamppailevat useista ennakoimattomista muutoskustannuksista aiheutuneiden suurien alijäämien kanssa. Jopa noin kolmannes hallituksen hallitusohjelmassa päättämistä menoleikkauksista on kohdistumassa hyvinvointialueiden rahoitukseen eli ihmisten tarvitsemiin peruspalveluihin, ja niistä tämä esitys on yksi esimerkki. Lisäksi sosiaali- ja terveydenhuollosta vastaavien alueiden ohjaus tullaan siirtämään sosiaali- ja terveysministeriöltä valtiovarainministeriölle, mikä tietenkin tarkoittaa sitä, että hallituksella rahat menevät hoidon edelle.

Keskustan mielestä jokaisella iäkkäällä ihmisellä on oikeus huolenpitoon sekä riittäviin palveluihin, jotka mahdollistavat turvallisen, arvokkaan ja mielekkään elämän sen viimeisiin hetkiin asti. Toivon, että hallitus edelleen on valmis muuttamaan sitä niin, että rahoitusta ei viedä.

Pöytäkirja PTK 52/2023 vp

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Seuraavaksi edustaja Forsgrén.

18.54 Bella Forsgrén vihr: Arvoisa puhemies! Me ollaan erittäin tärkeän asian äärellä. Meillä on varmasti monella ikäihmisiä elämässä ja huoli omista läheisistä on suuri. Itselläni on tilanne, missä olen omia sukulaisia erilaisissa ikäihmisten palveluissa kohdannut, ja ei se palvelu aina ole ollut sellaista, mitä toivoisin palveluitten tason olevan. Mitä mietitään tästä kokonaisuudesta, niin minä olen pyrkinyt valiokunnassa kuuntelemaan niitä asiantuntijoita, tekemään sen oman kannan asiantuntijalausuntojen pohjalta. Minä haluan ankin sanoa, että tälle on monenlaisia erilaisia kantoja. Asiantuntijalausunnoissa puollettiin sitä, että lykätään esitystä niin kuin hallitus esittää, mutta oli myös kantoja, kuten täällä ollaan esitetty, että tämä olisi mahdollista toteuttaa myös sen alkuperäisen aikataulun näkökulmasta.

Ehkä itselläni suurin huoli liittyy tähän väestön ikääntymiseen ja siihen, miten se lisää palveluiden tarvetta. On suuri huoli henkilöstön riittävydestä ja siitä, pystytäänkö niitä palveluita tällä nykyisellä henkilöstömäärällä tällä hetkellä turvaamaan sellaisiksi, mitä niiden pitäisi olla. Sosiaali- ja terveydenhuollon henkilöstön saatavuus on jo pitkään ollut heikko, ja alan henkilöstön eläköityminen lisää tätä henkilöstötilanteen puutetta vielä entisestään. Ajattelen kuitenkin niin, että hallituksella on perustelut lykätä tätä lakia, vaikkakin olen niistä nyansseista eri mieltä. Elikkä vihreät kannattaa tätä lain lykkäämistä.

Valiokunnassa kuitenkin osalta asiantuntijoista tuli kritiikkiä siihen, että mitoituksen voimaantulon siirtymäaika on aika pitkä. Hallitus esittää tosiaan siirtymäaikaa 1.1.2028, vaikka siellä hallituksen esityksessä ei ihan täsmällisesti perustella, miksi juuri tämä aika. Mikään esityksen valmistelumateriaalissa ei juuri näin pitkää lykkäystä perustellut. Lisäaikaa tarvitaan henkilöstötilanteen ratkomiseen, mutta neljän vuoden ajanjakso ei toimi riittävänä kannusteena tehokkaille toimille. Kun jo nyt yli 40-prosenttisesti ympärivuorokautisen hoidon yksikköjen henkilöstömitoitus on vähintään 0,7:n tasolla, voisi odottaa, että loputkin yksiköt pääsevät tälle tasolle muutaman vuoden sisällä. Tästä syystä valiokunnassa esitinkin, että tämä ympärivuorokautisen hoivan mitoituksen siirtymäaika olisi sen sijaan 1.1.2026.

Henkilöstön saatavuuden parantaminen edellyttää yhtäaikaaisesti monenlaisia erilaisia toimia. Se edellyttää esimerkiksi riittävää koulutuspaikkatarjontaa ja opiskelijan tukemista koulutuksen läpiviennin varmistamiseksi sekä kansainvälisen rekrytoinnin kehittämistä ja kansainvälisten työntekijöiden tukemista jäämään alalle töihin, ja tämä on valitettavasti sellainen kohta, missä hallitus ei kyllä tee niitä toimia, mitä he voisivat tehdä. Lisäksi se edellyttää palvelutarpeen ja palveluiden toimintatapojen kehittämistä. Keskeistä on teknologian hyödyntäminen ja tehtävärakenteen kehittäminen ja vapaaehtoistyön hyödyntäminen. Pito- ja vetovoiman lisäämiseksi on kehitettävä johtamista ja työhyvinvointia.

Lain määräämä henkilömitoitus ympärivuorokautiseen palveluasumiseen siirtää henkilöstöä käytännössä yksittäiseen palveluun. Henkilöstön riittävyttä tulisi tarkastella koko sosiaali- ja terveyspalvelujen tasolla. Siirtymäkauden aikana on tarkoituksenmukaista arvioida mitoitusmäärittelyjen kokonaisuus eri palveluissa. Päähuomio tulisi kiinnittää palvelujen saatavuuteen, heikentymisen välittömään pysäyttämiseen ja kääntämiseen takaisin kasvuun. Valitettavasti useiden hyvinvointialueiden suunnitelmat ovat tällä hetkellä päinvastaisia.

Pöytäkirja PTK 52/2023 vp

Mitä tulee näihin taloudellisiin vaikutuksiin, niin hallitus tosiaan leikkaa 0,7-henkilömitoituksen toimeenpanoon joulukuulle 2023 varatun 7,12 miljoonaa euroa hyvinvointialueilta vuoden 2023 toisessa lisätalousarviossa. Hallitus leikkaa myös hyvinvointialueiden rahoituksen vuotuisen 89 miljoonaa euroa vuosina 2024—2027, ja sen johdosta mitoituksen voimaantuloa siirretään. Minä ajattelenkin, että tämä on tämän hallituksen esityksen heikoin lenkki. Minä ymmärrän sen, jos se perustelu henkilöstön riittämättömyyteen on se, että ei pystytä toteuttamaan henkilöstömitoitusta, mutta jos todellisuudessa haluttaisiin helpottaa tätä hoivahuolta, hoivakriisiä, niin niitä rahoituksia ei leikattaisi sieltä. Tästä minä olen todella surullinen, koska minä ajattelen, että tässä salissa on kuitenkin yhteinen tahtotila siitä, että ikäihmisten hoiva olisi laadukasta ja oikea-aikaista. Enkä tulekaan kannattamaan tältä osin tätä esitystä.

Haluan tässä sanoa, että esitän valiokunnassa jättämäni vastalauseen mukaisen pykälämuutoksen sekä kannatan edustaja Kempin esittämää lausumaa.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Laiho.

18.59 Mia Laiho kok: Arvoisa puhemies! Käsittelemme esitystä ikääntyneen väestön toimintakyvyn tukemisesta ja iäkkäiden sosiaali- ja terveystalvveluista annetun lain muuttamisesta eli tätä niin sanottua henkilöstömitoitustakiesitystä, jota joudumme nyt tämän Orpon hallituksen aikana korjaamaan, kuten lukuisia muita, edellisen Marinin hallituksen säätämiä lakiesityksiä, koska ne ovat mahdottomia toteuttaa. Ne eivät ole realistisia, ja ne ovat ajaneet hyvinvointialueet tilanteeseen, jossa resurssia laitetaan epätarkoituksenmukaisesti niin, että meillä henkilöstöä ei pystytä suuntaamaan tarkoituksenmukaisesti ja järkevästi.

Ympäriuvorokautinen hoiva ilman muuta tarvitsee riittävän määrän henkilöstöä, joka turvaa hoivan siellä. Mutta me emme voi kääntää selkäämme kaikille muille tarpeille, mitä vanhuspalveluissa on, erityisesti kotihoidon osalta. Me emme voi sulkea vanhuksen kodin ovea ja ajatella, että kyllä hän siellä pärjää sitten omine nokkinensa. Kyllä meillä pitää olla vastuu kaikista vanhuksista ja heidän hyvästä hoidostaan ja hoivastaan. Sen takia hallitus on antanut tämän esityksen henkilöstömitoituksen nostamisen lykkäämisestä, eli jättäisiin tälle 0,65-tasolle, joka on jo nousua aiemmasta. On ollut perusteltu muutos nostaa tätä mitoitusta, mutta tämän ylemmäksi sitä ei ole järkevää nyt tässä ajassa nostaa, koska meillä ei ole henkilöstöä sitä täyttämään.

Tässä hallituksen esityksessä on hyvin kuvattu tätä ongelmatiikkaa, mikä 0,7-mitoituksen liittyy ja minkä takia tämä pidennys siirtymäaikaan tarvitaan. Samalla valiokunta korosti, niin kuin täällä on noussut jo esille, että henkilöstömitoitutus on vähimmäismitoitutus ja asiakkaiden palvelutarpeen vaatiessa mitoituksen on oltava korkeampi. Meillähan esimerkiksi saattohoitotilanne on sellainen, missä tarvitaan suurempaa resurssia, ja tämä pitää myöskin turvata, ja tämä on myöskin laissa sanottu. [Krista Kiuru: Ei tarvinnut seurata!] Onkin tärkeää, että seurataan henkilöstömitoituksen toteutumista, mutta ennen kaikkea myös vanhuspalveluiden saatavuutta, joka on viime vuosina heikentynyt, ja samoin henkilöstön riittävyyden turvaamiseksi tehtäviä toimenpiteitä siirtymäaikana, ja siitä valiokunta teki myös lausuman.

Me tarvitsemme henkilöstön riittävyyden ja turvallisuuden parantamiseksi myös muita ratkaisuja. Me tarvitsemme teknologiaa avuksi, koska me emme saa niin paljon henkilöstöä koskaan, että me pystyisimme vastaamaan siihen palvelutarpeen kasvuun, mikä väes-

Pöytäkirja PTK 52/2023 vp

tön ikääntymisestä seuraa. Eli tarvitsemme muitakin toimenpiteitä kuin koulutuspaikkojen lisäämisen. Se on ollut hyvä toimenpide edellisellä kaudella, ja tämä hallitus jatkaa edelleenkin sillä tiellä: koulutuspaikkoja lisätään. Mutta tarvitsemme myös teknologisia ratkaisuja. Niitä on järkevä tietenkin käyttää.

Tämä esitys on ensi sijassa tehty sen takia, että meillä ei ole henkilöstöä sitä toteuttamaan ja että me pystymme resursseja allokoimaan järkevällä tavalla ja että hyvinvointialueilla on mahdollisuus myös täyttää tämän lain kriteerit.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Reijonen.

19.04 Minna Reijonen ps: Arvoisa puhemies! Meillä on aiheena nyt henkilöstömitoitus. Suomi ikääntyy, tarvitaan niitä palveluja ja sitten myös halutaan, että sitä henkilöstöä oikeasti riittää. Kotihoitoa pitää turvata, yhteisöllistä asumista, sitäkin on turvattava. Hallitus panostaa henkilöstön riittävyyteen ja saatavuuteen. Hallitusohjelmassa on toimia toimintakyvyn ylläpitämiseen iäkkäille henkilöille, ne ovat ihan hyviä asioita, ja sosiaali- ja terveyspalveluiden saatavuutta tullaan parantamaan.

Jos miettii tätä sote-uudistusta, niin sehän ei korjannut sitä asiaa, mikä oli ongelma. Se ongelma oli se sote-uudistus, ja sillä lähdettiin korjaamaan sitä ongelmaa, hoitajien puutetta: hoitajia ei ollut, eikä ollut lääkäreitä. Mutta kun se koko uudistus ei edes korjannut tätä ongelmaa, niin siitähän tämä nyt lähtee jo aika lailla eteenpäin menemään, tästä asiasta, tuli se sote-soppa. Tämä hallitus kuitenkin korjaa sitä sote-soppaa, minkä aikaisempi hallitus laittoi vireille — tämä sotku pitää korjata. Se ei ollut hyvä uudistus, ei todellakaan. Se aletaan nyt nähdä, että se ei korjannut niitä ongelmia, ei puuttunut ollenkaan [Krista Kiuru: Siis mitä ongelmia tuli?] siihen hoitajapulaan eikä lääkäripulaan. Kun me kuitenkin jokainen vanhetaan — ei ole ihmistä, joka ei vanhene, ei ole keksitty sitä vielä eikä tule tulevaisuudessakaan — niin kyllä on tärkeätä pitää huolta vanhuksista. Ja me halutaan, että hoitajia riittää sitten kaikille. — Kiitos. [Krista Kiuru: Ei yhtään esitystä ole ollut!]

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Seuraavaksi edustaja Kallio.

19.06 Vesa Kallio kesk: Arvoisa rouva puhemies! Kannatan edustaja Kempin vastalauseita ja lausumaa. — Kiitos, ei muuta.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Sillanpää.

19.06 Pia Sillanpää ps: Arvoisa puhemies! Hoitajamitoituksen nosto 0,7 työntekijään iäkkäiden henkilöiden ympärivuorokautisen hoidon ja huolenpidon yksiköissä ei ole mikään taikauskus, jolla pelastamme vanhusten hoidon ja hoitoalan. Hoitajamitoituksen nosto ei ratkaise sitä tosiasiaa, että meillä ei ole yksinkertaisesti tarpeeksi hoitoalan henkilökuntaa.

Hoitajamitoitus on tällä hetkellä 0,65, koska tällä hetkellä siihen riittää henkilökunta, juuri ja juuri. Hallitusohjelmassa on kirjaus siitä, että tämä 0,65 pidetään voimassa tämän hallituskauden ajan ja ympärivuorokautisen hoivan 0,7-henkilöstömitoituksen voimaantulo siirretään alkamaan tammikuussa 2028. Tämä siksi, että voimme varmistaa tarvittavan määrän henkilökuntaa, kun tuo mitoitus tulee voimaan. Mikäli hoitajamitoitusta nostettaisiin nyt, se johtaisi vaan siihen, että useampi vanhus joutuisi jäämään kotiin ilman hoitoa.

Pöytäkirja PTK 52/2023 vp

He, jotka pääsisivät hoitoon, saisivat hyvää ja entistä parempaa hoitoa, mutta yhä suurempi osa jäisi kokonaan ilman hoitoa. Tämä olisi täysin kestämatöntä, että näin kävisi.

Tilanne on onneksi parantunut vuosien aikana. Kun vuonna 2020 hoitajamitoituksen 0,65 täytti 31 prosenttia yksiköistä, kolmessa vuodessa osuus on noussut 89 prosenttiin. Toukokuussa 2023 jo 40 prosenttia ympärivuorokautisen hoidon yksiköistä täytti 0,7-henkilöstömitoituksen. Suunta on siis oikea. Mutta onko tämä 40 prosenttia niin hyvä asia kuin miltä se kuulostaa? Sosiaali- ja terveystieteiden tutkimuksen mukaan samaan aikaan kun henkilöstömitoitusta on saatu nostetuksi, on ikääntyneiden hoivapalvelujen saatavuus kehittynyt hyvin kielteiseen suuntaan. Ympärivuorokautisen hoidon kattavuuden laskua ei ole pystytty kompensoimaan kotihoidon kattavuuden nostamisella. Vuosien 2010–2022 aikana on ympärivuorokautisen hoidon kattavuuden arvioitu laskeneen 3,4 prosenttiyksikköä ja kotihoidon kattavuuden laskeneen 2,2 prosenttiyksikköä 75 vuotta täyttäneiden ikäluokassa.

Hoitajamitoituksen nostoon on aikaa reilut neljä vuotta, ja saamme todella tehdä töitä, että tavoitteeseen päästään. Samaan aikaan väestö ikääntyy, vanhusten määrä kasvaa ja hoitoala menettää työntekijöitä aloille, joilla on paremmat palkat, perusoikeudet kunnossa ja työn kuormitus vähäisempää. Tai sitten lähdetään töihin Ruotsiin tai Norjaan, jossa hoitajat tienaa tuplasti sen, mitä Suomessa, ja jossa hoitajien perusoikeuksia kunnioitetaan.

Sosiaali- ja terveystieteiden tutkimuksen mukaan hoitajamitoituksen nostoon 0,7:ään tarvittaisiin vielä noin 1 773 lisätyöntekijää sijaistarve mukaan lukien. [Krista Kiu-run välihuuto] Hoitajamitoituksen nostoa ei siis lykätä siksi, ettei sitä haluta voimaan, vaan siksi, ettei ole henkilökuntaa. Jokainen meistä tietää, että hoitoalalla on tällä hetkellä todella kova hoitajapula. Meillä ei ole yhtään ylimääräisiä hoitajia, jotta voitaisiin päästä tähän 0,7-hoitajamitoitukseen, se ei ole realistista.

Alan veto- ja pitovoimaa täytyy parantaa. Hallitusohjelmassakin oleva hyvän työn ohjelma on yksi toimi, jolla lähdemme tekemään parannuksia alalle. Meidän tulee huolehtia siitä, että alan työtehtävät täytetään osaavalla väellä, määräaikaishuutoja ei ketjuteta, uusien työntekijöiden perehdytykseen panostetaan ja henkilökunnan osaamista ylläpidetään. Työn kuormittavuus ei saa nousta liialliseksi. Lisäksi itselleni ja tuhansille hoitajille on tärkeää, että hoitajien perusoikeudet taataan, kehollinen itsemääräämisoikeus palautetaan ja pakollisten rokotusten vaatiminen muutetaan takaisin vapaaehtoisuuteen perustuvaksi. Nämä ovat askel siihen suuntaan, että meille riittäisi tulevaisuudessakin hoitajia ja meidän ikääntyneet saisivat sitä hyvää hoitoa. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Seuraavaksi edustaja Valtola. [Vastauspuheenvuoropyyntöjä] — Mennään listan mukaan, kannattaa varata sieltä puheenvuoroja. — Edustaja Valtola.

19.10 Oskari Valtola kok: Arvoisa rouva puhemies! Vanhuspalvelulakiin lisättiin vuonna 2020 velvoite vähintään 0,7 työntekijän henkilöstömitoituksesta asiakasta kohti ikääntyneiden henkilöiden tehostetun palveluasumisen ja pitkäaikaisen laitoshoidon toimintayksiköissä. Niin sanotussa hoitajamitoituksessa otetaan huomioon vain välitöntä asiakastyötä tekevä henkilöstö. Laki säädettiin tulevaksi voimaan täysimääräisesti 1.4.2023 päättyvän siirtymäajan jälkeen, jotta toimijoilla olisi ollut mahdollisuus varautua merkittävään henkilöstötarpeen kasvuun.

Pöytäkirja PTK 52/2023 vp

Nyt käsiteltävän hallituksen esityksen mukaan väestön ikääntyessä eläköityminen ja palvelutarpeen kasvu ovat aiheuttaneet kasvavia vaikeuksia henkilöstön saatavuudelle eikä 0,7 työntekijän mitoitusta ole ollut mahdollisuutta saavuttaa kaikissa toimintayksiköissä laissa alun perin säädettyyn määräaikaan mennessä. Hoitopaikkoja on myös jouduttu sulkemaan henkilöstön saatavuuden heikkouden vuoksi.

Nyt siis tämä lakiesitys esittää, että hallituskauden ajan hoitajamitoitus olisi vähintään 0,65 työntekijää asiakasta kohti. Mielestäni tässä ei ole mitään tulkintavaikeutta minimin ja maksimin suhteen. Ikäihmisten palveluja tarvitaan lähivuosikymmeninä selvästi nykyistä enemmän, ja myös henkilökuntaa eläköityy runsaasti. Vanhuspalveluiden ja kotihoidon kriisiytymisen välttämiseksi hallitusohjelman mukaisesti olemme nyt hyväksymässä lakia, jonka mukaan nykyinen 0,65-henkilöstömitoitus pidetään voimassa koko hallituskauden ajan ja ympärivuorokautisen hoivan 0,7 henkilöstömitoituksen voimaantuloa siirretään siis alkamaan 1.1.2028, jotta voimme sosiaali- ja terveystaloudessa varmistua riittävästä määrästä henkilöstöä.

Toteutunut henkilöstömitoitus on noussut iäkkäiden ympärivuorokautisen hoidon yksiköissä vuosien 2020—2023 aikana. Vuonna 20 vähintään mitoituksen 0,65 täytti 31 prosenttia yksiköistä. Kolmessa vuodessa tämä osuus on noussut 89 prosenttiin. Asiantuntijoiden mukaan, joita valiokunnassa kuulumme, mitoituksen nosto 0,7:ään tarvitsisi vielä noin 1 773 lisätyöntekijää. [Krista Kiuru: Neljä prosenttia!] — Kyllä. — Hoitajamitoituksen noston voimaantulon siirtäminen noin neljä vuotta myöhemmäksi on ehdottomasti tarpeellinen toimenpide. Täytyy korostaa, että henkilöstömitoitus on vähimmäismitoitus ja asiakkaiden palvelutarpeen vaatiessa mitoituksen on oltava korkeampi. On tärkeää, että hallitus jatkaa ja käynnistää toimenpiteitä henkilöstön riittävyyden varmistamiseksi, hyvän työn ohjelmaa ja ikäihmisten toimintakyvyn parantamista järjestöjen ja kuntien työtä tukemalla. Koulutuspaikkoja on lisätty jo vuonna 2020 mitoitusta säädettäessä.

Henkilöstön riittävyyttä voi esityksen perustelujen mukaan osaltaan parantaa palvelurakenteen monipuolistuminen. Vuorokaudenajasta riippumaton kotihoito mahdollistaa monipuolisen palvelujen tarjoamisen paitsi kotiin myös yhteisöllisen asumisen asukkaille ja voi siten hidastaa ympärivuorokautisen palveluasumisen tarpeen ennakoitua kasvua. Valtakunnallisesti yhtenäiset kriteerit hoidon tarpeen arvioinnille mahdollistavat palveluiden kohdentamisen entistä paremmin asiakkaiden tarpeiden mukaan.

Rahoitus hyvinvointialueille tulee niiltä vaadittujen palveluiden perusteella. Tästä on tärkeää pitää kiinni. Kun me täällä salissa annamme alueille uusia velvollisuuksia ja tehtäviä, on meidän myös huolehdittava niiden täydestä rahoituksesta. Koska hoitajamitoitus on tulevaisuudessa vähintään 0,65, lasketaan rahoitus myös luonnollisesti tämän mitoituksen mukaisesti.

Sitten tulevaisuudesta: teknologian kehitys ja teknologian käyttö tulisi tulevaisuudessa huomioida mitoitusta arvioitaessa, koska näin voimme myös parantaa työn tuottavuutta ja vähentää henkilöstötarvetta pitkällä aikavälillä.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Tanus.

19.16 Sari Tanus kd: Arvoisa rouva puhemies! Aivan ensiksi haluaisin kiittää monia kollegoita, jotka ovat pitäneet tässä erittäin hyviä ja kattavia puheenvuoroja ikäihmisten hoitoon ja hoitajamitoitukseen ja siihen liittyvään hallituksen esitykseen liittyen.

Pöytäkirja PTK 52/2023 vp

Meillä ikäihmiset tarvitsevat ja heille kuuluu arvokas, turvallinen vanhuus, ja siihen liittyen tietysti riittävä hoito ja hoiva on heille turvattava. Me kristillisdemokraatit olemme vuosien ajan puhuneet riittävän hoitajamitoituksen puolesta ja olemme olleet aikanaan kannattamassa myös tätä 0,7:ään nostoa ja pidämme sitä tärkeänä, mutta niin kuin tiedämme, niin tosiasiallinen tilanne on se, että pulaa ei ole vain euroista ja rahasta. Se tähänkin riittäisi. Ei ole ensisijaisesti euroista kyse eikä leikkaamisesta eikä säästöistä, vaan se varsinainen pullonkaula on, niin kuin hyvin tiedämme, riittävä hoitajien saanti. Henkilökunnan riittävä saanti on se, mikä on todellinen ongelma tuolla kentällä. Kun tämä 0,65 hoitajamitoitukseen tuli, niin silloin oli jo kyseenalaista, miten tämän kanssa pärjätään, ja kun 0,7:stä tuli puhetta, niin ainakin itselleni kyllä tuli kautta linjan, puolelta ja toiselta, aivan selkeästi sitä, että ei missään nimessä tässä vaiheessa pidä nostaa sitä 0,7:ään.

Tässä jotkut kollegat nostivat esiin, että kohtalaisen monessa yksikössä olisi jo saavutettu sitä 0,7:ää. Kuitenkin samanaikaisesti kirjoissa ja kansissa, myös tässä mietinnössä on kirjattu, että vanhusväestön hoivan, ympärivuorokautisen hoidon, saatavuus on vaikeutunut. Olisikin mielenkiintoista tietää, kuinka monessa noista yksiköistä, joissa tuo 0,7 on saavutettu, on vanhusten hoitopaikkoja vähennetty. Me tiedämme sen, että se on se keino, mitä on toteutettu, kun ei ole ollut riittävästi hoitajia: jotta lakisääteinen hoitajamitoitus olisi voitu toteuttaa, niin sitten on suljettu paikkoja. Tapahtuu aivan niin kuin täällä kollega edellä sanoi, että sitten vanhukset joutuvat jäämään kotiin, ja jos kotihoitoon ei tule riittävästi lisäresursseja, niin vanhukset jäävät ilman hoitoa, joten on vain ja ainoastaan järkevää se, mitä hallitus on tehnyt, eli siirretään tämän mitoituksen voimaanpanoa.

Minkä takia kohtalaisesti eteenpäin? Koska meidän täytyy saada myös uusia opiskelijoita valmistumaan. Hoiva-avustajat valmistuvat varsin nopeasti, mutta sairaanhoitajat, ammattilaiset, tarvitsevat pitemmän valmistumisajan, ja sen takia tarvitaan pitempi aika. Tässä on hyvä muistaa myös se, että meillä eläköityy varsin paljon hoitajia, joten myös sen suhteen heitä ei riitä, vaan pitää katsoa se, mikä on tämänhetkinen tilanne ja paljonko meille tulee uusia hoitajia, paljonko heitä valmistuu, ja verrata se, minkä verran meillä hoitajia eläköityy.

Eli erittäin hyvä ja järkevä päätös hallitukselta.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Ja seuraavaksi Mikkonen, Anna-Kristiina.

19.19 Anna-Kristiina Mikkonen sd: Arvoisa rouva puhemies! Iäkkäiden henkilöiden ympärivuorokautisen hoidon lakisääteisellä henkilöstömitoituksella turvataan iäkkäiden henkilöiden perustuslain mukaista oikeutta välttämättömään huolenpitoon ja riittäviin sosiaali- ja terveydenhuollon palveluihin sekä toteutetaan iäkkäiden henkilöiden yhdenvertaisuutta ja osallisuutta yhteiskunnassa. Lainsäädännöllä voidaan myös varmistaa hoidon laatua ja asiakas- ja potilasturvallisuuden toteutumista.

Kehitys vuodesta 2020 alkaen, jolloin portaittain voimaan tulleesta henkilöstömitoituksesta säädettiin, on ollut hyvää. Nyt käsiteltävällä hallituksen esityksellä lykätään vähimmäismitoituksen nostamista 0,7:ään yli neljällä vuodella. Esityksellään hallitus säästää kaikkein suurimman hoivan tarpeessa olevien vanhusten ympärivuorokautisesta hoidosta 89 miljoonaa euroa vuosittain.

Hallituksen esitys heikentää vanhustenhoidon laatua ja heikoimmassa asemassa olevien ihmisten perusoikeuksien toteutumista. Hallitus ei ole esittänyt riittäviä perusteluita sii-

Pöytäkirja PTK 52/2023 vp

hen, miksi henkilöstömitoituksen lykkääminen tehdään yli koko hallituskauden, eikä pyritä esimerkiksi lyhyemmällä lykkäyksellä parantamaan tilannetta.

Ylimoitettut säästöodotukset sotesta ovat koko ajan olleet epärealistisia väestön vanhetessa ja sairastavuuden lisääntyessä. Sote-palvelujen uudistamisessa ihmisen ja palvelujen saavutettavuuden tulisi olla keskiössä. Henkilöstömitoitus on sekä hoivattavan että hoitajan turvaksi.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Mikkonen, Krista.

19.21 Krista Mikkonen vihr: Arvoisa rouva puhemies! Se, että pidämme hyvää huolta vanhuksistamme, on sivistyksen mitta. Siksi on tärkeää, että jokainen voi vanheta arvokkaasti ja voi olla varma siitä, että ikääntyessä saa palveluja oikea-aikaisesti ja että palvelut ovat laadukkaita. Tietysti tämän kaiken toteuttamiseksi meidän täytyy varmistaa se, että meillä on riittävästi hoitajia. Sen takia on äärimmäisen tärkeää, että hoitajamitoitusta on nostettu ja vähintään 0,7:n tasolle.

Viime hallituskaudella teimme myös paljon työtä sen eteen, että hoitajia olisi riittävästi. Panostimme koulutukseen, työperäiseen maahanmuuttoon, avustajakoulutukseen, työnjakoon siellä vanhustenhoidossa ja muutenkin halusimme luoda vanhustenhoitoon hyviä työpaikkoja. Totta kai osa sitä on se, että siellä on riittävästi työkavereita, jotta se työ ei kuormita liiaksi. Nyt, kun tätä hoitajamitoitusta on tarkasteltu, haasteeksi on tullut se, saammeko riittävästi hoitajia, jotta tämä mitoitus olisi mahdollinen.

Itse näen, että meidän tarvitsee jatkaa työtä sen eteen, että saamme hoitajia lisää. Sen takia on hyvin valitettavaa, että hallitus on nyt vaikeuttamassa työperäistä maahanmuuttoa ja myös lakkauttamassa tämän aikuiskoulutustuen, joka sote-alalla on paljon käytetty. Mutta sitten se näyttää ne toimet, mitä viime hallituskaudella tehtiin, että määrää pystytään lisäämään, kun se tehdään aktiivisesti. Siinä mielessä tämä siirtymäaika, mitä tässä nyt esitetään, neljä vuotta, on mielestäni liian pitkä. Uskon, että lyhyemmälläkin ajalla pystymme saavuttamaan tuon 0,7:n, joka on tärkeä nimenomaan vanhusten palveluiden laadun varmistamiseksi. Sen takia haluan kannattaa edustaja Bella Forsgrénin tekemää pykälämuutosesitystä, jotta siirtymäaikaa pidennetään vain kahdella vuodella eliikkä vuoden 26 alkuun asti, toisin kuin tässä hallituksen esityksessä, jossa se on vuoteen 28 asti.

Sitten haluan myös nostaa esiin tämän rahakysymyksen. On todella typerää, että tässä kohdin hallitus myös hakee säästöjä tällä lakiesityksellä. Se on aivan vastuutonta, että nyt jo lisätalousarviossa halutaan leikata 7 miljoonaa hyvinvointialueille tälle vuodelle suunnatuista rahoista ja tulevina vuosina 89 miljoonaa vuosittain tilanteessa, jossa hyvinvointialueet kamppailevat jo nyt riittävän rahoituksen suhteen.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Väyrynen.

19.24 Ville Väyrynen kok: Kiitos, arvoisa rouva puhemies! Tässä on tämän päivän aikana juurtunut opposition puheisiin tämä termi ”minimi on uusi maksimi”. Minä ymmärrän periaatteessa sen pelon: se on hyvin epätoivottava tilanne, jos meillä on lain säätämä minimi ja sitä ei missään tilanteessa ylitetä. Mutta siinä mielessä sitten oppositio on toisaalta tuottanut tarvittavaa informaatiotakin, mikä vähän rauhoittaa tuota mieltä, koska tässä on moneen kertaan sanottu, että 40 prosenttia palveluntuottajista pääsee jo tähän 0,7:ään, vaikka tällä hetkellä sitä velvoitetta ei ole. Eliikkä siinä mielessä voidaan luottaa, että jon-

Pöytäkirja PTK 52/2023 vp

kunnäköinen arvostelukyky kyllä varmasti hyvinvointialueilla on seurata sitä omaa kuorimitustaan ja mitoittaa henkilöresursseja sen suhteen. Eli tilanne ei ole sen suhteen lakisääteisesti tulossa muuttumaan, vaikka tässä nytten lykättäisiin tätä.

Toisaalta moneen kertaan on myös sanottu, että tällä hetkellä 0,7 on semmoinen tavoite, mihin me ei oikein voida hyvinvointialuetta näillä henkilöresursseilla lukita, eli siinä käy pahimmillaan sillä lailla, että me pahennetaan tilannetta, joka tälläkin hetkellä on päällä, että me ei kerta kaikkiaan saada palveluita edes sen vertaa, mitä me tällä hetkellä saadaan. Paikkoja on tälläkin hetkellä suljettuna liittyen tähän nousseeseen mitoitukseen.

Tämä on vähän analoginen asia hoitotakuun kanssa, elikkä me ei voida vain ilmoittaa joihinkin asiaa ja olettaa, että se tapahtuu. Nämä vaativat aivan valtavasti toimenpiteitä ja resursseja, että niihin päästään. Ja sitten jos niihin halutaan päästä itseisarvoisesti, niin siinä käy pahimmillaan silleen, että me vaarannetaan laatu sen takia, että me halutaan täyttää nämä numeraaliset mitoitukset. Sen takia mielestäni meidän ei kannata sitoa hyvinvointialueita tällä hetkellä tällaisiin tavoitteisiin, joitten jahtaaminen lähinnä tietyllä sektorilla voi vaarantaa toiminnan edellytykset sitten aivan toisella sektorilla. Nämä pitää ajatella aika huolella läpi, mihin me nämä meidän suhteellisen niukat resurssit jaetaan.

Sen sijaan, että me otettaisiin joku lukittu numeerinen arvo, minä toivoisin, että me jatkossa keskityttäisiin vielä enemmän palveluitten laatuun, vaikuttavuuteen ja siihen, mitä kulloisellakin ajanhetkellä tarvitaan kuorimituksen suhteen, minkälainen on hoitoisuus, minkälaisia teknologisia apukeinoja meillä on käytettävissä, ja pyritäisiin siinä määrin hyödyntämään kaikki meidän resurssit täysimääräisesti.

Loppuun vielä lainaisin Paulus Torkkia, joka on tuotantotalouden professori ja paljon tehnyt terveydenhuollon kanssa tuottavuuden suhteen töitä. Toisaalla on tällainen sitaatti hänen teksteistään: ”Jos oikeasti halutaan parantaa vaikuttavuutta ja kustannusvaikuttavuutta, edellytetään hoitotulosten ja laadun mittaamista ja niille voidaan asettaa joissakin palveluissa minimivaatimuksiakin. Samalla voidaan luopua esimerkiksi vanhanaikaisista henkilöstömitoitusvaatimuksista, jotka käytännössä hidastavat tai estävät vaikuttavuuden ja kustannustehokkuuden parantamista.” Eli tällainenkin näkökanta kannattaa ottaa nytten tulevana vuosina huomioon ja miettiä, miten me saataisiin oikeasti vaikuttavuutta parannettua. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Nurminen.

19.28 Ilmari Nurminen sd: Arvoisa rouva puhemies! Tänään me täällä illalla keskustellaan vanhustenhoidon tilasta ja tästä historiallisesta leikkauksesta vanhushuolteen ja erityisesti vanhustenhoidon henkilöstömitoituksen heikennyksestä. Käännän nyt katseeni erityisesti perussuomalaisen eduskuntaryhmään, ja ehkä olen vähän harmistunut siitä, että... Ensinnäkin kiitos, että täällä on paikalla kolme edustajaa, jotka ovat olleet kiinnostuneita tästä itse asiasta, mutta jollain tavalla luotin henkilökohtaisesti teihin. [Timo Heinonen: Montako demaria, luetelkaa myös demarit!] Te olette olleet työparina vuosia, ajaneet meidän kanssamme näitä henkilöstömitoituksen parantamisia myös oppositioaikana.

Kun kuuntelin, edustaja Reijonen, teidän puheenvuoroanne, niin en ollut uskoa korvani, kun tuossa olin. Se oli täysin eri puheenvuoro kuin kaikki puheesi ennen vaaleja ovat osoittaneet. Katsoin esimerkiksi vuoden 2020, jolloin sanoitte: ”Arvoisa puhemies! Perussuomalaisen mielestä hoitajamitoitus on saatava pian kuntoon, mutta mitä tekee hallitus? Hallitus haluaa sen voimaan vasta 2023.” Täällä on: ”Mitoitus on saatava pian kuntoon,

Pöytäkirja PTK 52/2023 vp

eikä vasta vuonna 2023. Perussuomalaiset vaatii, että vuoden talousarvioon on laitettava riittävästi rahaa hoitajamitoitukseen ja vanhuspalveluihin.” Täällä on, että ”nyt hallituksella 100 miljoonaa hoitajamitoitukseen tuntuu olevan todella tiukassa”, mikä siihen laitettiin. Mutta nyt samaan aikaan, kun katsoo teidän politiikkaanne, niin te olette valmiit leikkaamaan tämän lähes 100 miljoonaa vuodessa vanhuspalveluista. Te lykkäätte henkilöstömitoituksen pitkälle tulevaisuuteen, vuoteen 2028, ja kun katsoo näitä teidän lupauksianne aikaisemmin ja mitä ne vaalien jälkeen olivat, niin henkilökohtaisesti olen kyllä todella pettynyt siihen, että te petätte Suomen vanhukset näin radikaalilla tavalla. Toivon, että saan tähän teiltä myös vastauksia.

Lisäksi täällä on toinen edustaja, joka on salissa, edustajakollega Pia. Puhuitte tästä henkilöstön hyvinvoinnista ja hoitohenkilöstön jaksamisesta ja hoitohenkilöstön parantamisesta. Olen täysin samaa mieltä siitä, että me tarvitsemme nyt konkreettisesti tekoja, millä me parannetaan hoitohenkilöstön jaksamista ja hyvinvointia, mutta ehkä ongelma tässä on se, että kun te leikkaatte, te esitätte esimerkiksi sairaussakkoa hoitajille. Sitten teillä on soten palkkoihin tullut tämä vientivetoinen palkkamalli ja muuta, pelkkiä heikennyksiä. Missä ovat ne avaukset, millä hoitohenkilöstön asemaa parannetaan ja tätä vanhustenhoidon kriisiä ratkaistaan? Tässä mietintöluonnoksessa kyllä kerrotaan, että hoiva-avustajia on tulossa lisää, koulutetaan lähihoitajia ja sairaanhoitajia, on hyvän työn ohjelma, mutta ne ovat kaikki viime hallituskauden tekemisiä. Eli te jatkatte kaikkia, hyvä niin, mutta missä ovat ne uudet avaukset, joilla me oikeasti vastataan tähän tilanteeseen? Nimittäin kun minä katson esimerkiksi tämän valiokunnan mietintöä ja tätä prosessia ja käsittelyä, niin tämä on pelkkiä heikennyksiä henkilöstön hyvinvointiin. Näillä keinoilla, mitä te nyt olette esittäneet, näillä leikkauksilla hyvinvointialueelle ja näillä lainsäädännön heikennyksillä ei hoiva- ja hoitoalan hyvinvointia ja työn arvostamista paranneta. Mielelläni haluan kuulla, että nyt kun te olette vastuussa ja hallituksessa, niin missä ovat ne konkreettiset toimet ja erityisesti teot hoitohenkilöstön työhyvinvoinnin puolesta.

Mutta on hienoa, että me olemme täällä nyt keskustelemassa tästä vanhustenhoidon tilasta. Te olette tehneet tämän esityksen, jota me jyrkästi vastustamme. Kiitän, että täällä kolme edustajaa on perussuomalaisista paikalla, ja toivon vilpittömästi, että saan myös vastauksia näihin esittämiini kysymyksiin. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Lindén.

19.32 Aki Lindén sd: Arvoisa rouva puhemies! Otetaan hyvät uutiset, eli good news, ensiksi, niitähän tässä on:

Meillä täällä on yleisesti nyt hyväksytty se, että on tilanne parantunut, eli mitoitus on nyt käytännössä 0,65. THL:hän ilmoitti elokuussa, että vain yksi kymmenesosa hoivayksiköistä ei pääse mitoitukseen mukaiseen tilanteeseen. Vielä neljä vuotta sitten, kun näistä asioista keskusteltiin, mitoitus oli 0,5, ja silloinen hallitus itse asiassa kannatti 0,4:ää. Siitä on ihan selvät puheenvuorot tuolla eduskunnan pöytäkirjoissa. Erityisesti perussuomalaisten Arja Juvonen arvosteli silloin voimakkaasti kokoomusta siitä, että kokoomus käytännössä oli 0,4:n kannalla, ja katsoi sitten perussuomalaisten ansioksi sen, että silloisessa hallituksessa oli tyrmätty se 0,4 ja päästy 0,5:een. Ja nyt me puhumme ihan vakavissamme täällä tästä 0,65:stä ja keskustelemme siitä, mikä on oikea ajankohta tälle 0,7:lle.

Pöytäkirja PTK 52/2023 vp

Edelleen, aivan niin kuin edustaja Nurminen tuossa äsken mainitsi, hyvän työn ohjelma, joka edellisen hallituksen aikana käynnistettiin, on saanut tukea, ja on erinomaista, että nykyinen ministeri ja ministeriö jatkavat tätä ohjelmaa.

Samoin koulutuksen lisäykset, jotka tehtiin hallituksen neuvottelussa elo—syyskuussa vuonna 22, ovat voimassa, ja ne alkavat tuottaa nyt sitä henkilöstömäärää, jota tarvitaan tähän lisäykseen.

Eli nämä ovat ne niin sanotut hyvät uutiset tässä asiassa.

No sitten ne huonot uutiset, bad news:

Sanon tässä pikkuisen leikilläni, että kirurgi Väyrynen, edustajakollega ja kollega muutoinkin, tietää, mikä on leikkauspäivä. No, meillä on tänään täällä eduskunnassa leikkauspäivä, koska tuossa iltapäivällä me leikkasimme opiskelijoilta indeksillä 60 miljoonaa euroa ja opiskelijoiden asumistuesta 70 miljoonaa euroa ja nyt me leikkaamme vanhusten huollosta 89 miljoonaa euroa. Tämä on melkoinen leikkauspäivä.

Sitten viimeiseksi tässä nyt kiinnitän huomiota siihen asiaan, mistä edustaja Nurminenkin tuossa äsken puhui. Kaikkien aikojen poliittinen takinkäänös on kyllä ollut perussuomalaisen suhtautuminen tähän kyseiseen asiaan. Tarkistin eduskunnan pöytäkirjasta, mikälainen keskustelu täällä käytiin 17. päivä tammikuuta vuonna 23, siis tämän vuoden tammikuussa, jolloin meillä oli käsittelyssä tämä porrastus, jolla 1.4. kuluvaan vuoteen ei olisi tullut voimaan se alkuperäinen 0,7, vaan tyytyisimme siinä vaiheessa 0,65:een ja asetimme uuden maalin sitten joulukuun alkuun, tähän 0,7:ään. Silloinhan perussuomalaiset hyvin jyrkästi monissa puheenvuoroissa vastustivat sitä kyseistä porrastuslakia. Siitä äänestettiin täällä 25. tammikuuta niin, että ”jaa” — hallituksen esitys — oli 119, ”ei” 38, ”poissa” 42. Kun se oli täällä ensimmäisessä käsittelyssä, edustaja Juvonen käytti asiasta kuusi puheenvuoroa, edustaja Reijonen kolme puheenvuoroa, edustaja Mäkynen yhden, edustaja Mäenpää yhden, edustaja Antikainen kaksi, edustaja Juuso yhden ja edustaja Koponen yhden. Ja sitten vielä, kun se oli 24. päivä tammikuuta toisessa käsittelyssä, edustaja Juvonen käytti kolme puheenvuoroa, edustaja Reijonen kaksi ja edustaja Meri yhden puheenvuoron. [Timo Heinonen: Voitteko referoida vielä lyhyesti!] Ja kaikki kannattivat silloin voimassa ollutta lainsäädäntöä, jonka mukaan 0,7 olisi saatu voimaan tai olisi pysytetty tulemaan voimaan 1.4.23. Nyt olette suurella innolla täällä olleet sitten täysin päinvastaista mieltä tässä asiassa, mutta tällaista politiikka näköjään välillä on. [Anne Rintamäki: Joskus voi kehittyä!]

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Laiho.

19.37 Mia Laiho kok: Arvoisa puhemies! Tähän hoitajamitoitusesitykseen ja sen lykkäämiseen vielä, niin nythän, kun tämä hoitajamitoitus on otettu käyttöön, ollaan nähty lieveilmiönä myös se, että näitä ympärivuorokautisen hoivan paikkoja on suljettu ympäri Suomen satoja, taisi olla jopa 3 000. [Aki Lindén: Tehän kannatatte tätä 0,65:tä!] Vaikka nyt siellä 40 prosenttia ympärivuorokautisen hoivan paikoista yltää tähän 0,7:ään, niin käytännössä se on tarkoittanut alueilla sitä, että sieltä on jouduttu sulkemaan paikkoja, ja se on nostanut kynnystä päästä ympärivuorokautiseen hoivaan. Samaan aikaan huolestuttavaa on myös se, että kotihoidon palvelujen saanti on myös huonontunut.

Kyllä tässä olen erittäin huolissani vanhusten oikeusturvasta ja siitä, saavatko vanhukset ja ikäihmiset sitä palvelua, mikä heille kuuluisi, [Aki Lindén: Te kannatatte tätä 0,65:tä!] ja erityisen huolissani olen näistä vanhuksista, joilla ei ole omaisia tai läheisiä pi-

Pöytäkirja PTK 52/2023 vp

tämässä heistä huolta. Nyt meillä on onneksi tämä huoli-ilmoitus, jonka voi tehdä esimerkiksi naapurista, mutta kyllähän se tiedetään, että naapureillakin se kynnys puuttua toisten asioihin on varsin korkea. Kyllä minä olisin huolissani meidän kaikista ikäihmisistä, hoivaa tarvitsevista ja siitä, että me pystymme turvaamaan heille sen hoivan ja hoidon, mikä heille kuuluu.

Täällä edustaja Väyrynen nosti esiin myös vaikuttavuuden. Nimenomaan siihen meidän pitää satsata, että me meidän resurssimme kohdennamme sellaisiin palveluihin, vaikuttaviin työtapoihin, joissa nimenomaan myös henkilöstöä tarvitaan, ja käytetään teknologisia ratkaisuja sitten niissä kohdin, missä ei tarvita sitä henkilöstön läsnäoloa.

Vanhuspalvelut on katsottava kokonaisuutena. Siihen liittyy se, että me ennaltaehkäistään ja pidetään ihmiset toimintakykyisinä mahdollisimman pitkään ja että tarvittaessa sitten tarjotaan kotihoitoa, tarjotaan tukevia palveluita ja viime kädessä sitten ympärivuorokautista hoivaa ja tietenkin ihan loppuvaiheessa kaikille ihmisille sitten saattohoitoa, johon tämä Orpon hallitus myös tulee satsaamaan. Vihdoinkin me tulemme saamaan oikeuden saattohoitoon. Se on todella tärkeä ja arvokas asia, ja vihdoinkin tämä hallitus sen tekee. [Perussuomalaisten ryhmästä: Hienoa! — Aki Lindén: Hyvä!]

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Heinonen.

19.40 Timo Heinonen kok: Arvoisa rouva puhemies! Meistä jokaisesta tulee joskus vanhus, jos hyvin käy. Jokaisella tulee olla oikeus myös hyvään vanhuuteen ja hyvään hoivaan ja turvalliseen hoitoon. Itse arvostan suuresti hoitajien työtä. Oma isäni on tällä hetkellä omalla vuorollaan hoivakodissa. Hänestä pidetään hyvää huolta, olen siitä kiitollinen, isäni on jo hauras. Meidän tulee nyt omalla vastuuvuorollamme huolehtia, että vanhukset saavat hyvää hoitoa niin kodeissa kuin hoivakodeissa mutta että myös omaishoitajat jaksavat omassa tärkeässä työssään. Minusta tästä lupauksesta meidän kaikkien on yhdessä pidettävä kiinni. On huolehdittava, että hoitajia on riittävästi, huolehdittava siitä, että hoitajat jaksavat työssään ja saavat myös työstään, kovasta työstä, ansaitsemansa palkan.

Arvoisa puhemies! Itse kannatan ja toivon, että kaikki täällä eduskunnassa, hyvinvointialueilla ja kaikissa eri paikoissa päätöksentekijöinä tekisivät kaikkensa sen eteen, että jokainen vanhus saa tarvitsemansa ja ansaitsemansa hoivan.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Nurminen.

19.41 Ilmari Nurminen sd: Arvoisa rouva puhemies! Ensinnäkin haluan vielä kiinnittää huomiota siihen, että on vähän harmillista, että lainsäädäntötahti on ollut tässä hyvin nopea ja tätäkin on todella kiireellä viety eteenpäin. Kiinnittäisin huomiota, että esimerkiksi kaikki valiokunnan lausunnot eivät ole vielä päivittyneet sinne nettiin kansanedustajien käytettäväksi. Sinällään olisi hyvä, että kun asian käsittely jatkuu, niin pystyisivät kansanedustajat olla perehtyneitä myös näihin asiantuntijalausuntoihin.

Sitten mitä tuli kollega Mia Laihon kommenttiin liittyen näitten paikkojen sulkemiseen, niin tässähän on kyse myös näistä säästöistä, mitä tehdään. Esimerkiksi eilen Iltalehti uutisoi Pohteen tapauksesta, jossa säästöjen takia neljäsosa ympärivuorokautisen hoidon paikoista halutaan sulkea ja lopettaa, koska tavoitellaan säästöjä. [Mia Laiho: Ne on hyvinvointialueiden ratkaisuja, ei eduskunnan!] Eli missään asiantuntijakuulemisessa ei ole sanottu, että tämä on verrannollinen... että tämän takia on tuhansia paikkoja täyttämättä.

Pöytäkirja PTK 52/2023 vp

Jollain tavalla ehkä itse olen huolestunut siitä — kun me saatiin asiantuntijalausunnot alueilta — että nyt minimistä tulee maksimi. Meidän vähimmäisvaatimus hallitukselle olisi ollut, että tätä asiaa edes seurattaisiin, katsottaisiin, tapahtuuko tulevaisuudessa niin, miten sanotaan, eli että lausumalla seurattaisiin, tapahtuuko näin, mutta hallitus ei suostunut tähän seurantaan. Tästä me kävimme hyvin pitkän keskustelun, ja tätä ei sitten hyväksytty.

Sitten mitä tulee näihin toimenpiteisiin, mitä on tehty, niin näitä edelleen tarvitaan. Tämä hoitohenkilöstön määrä on iso haaste, ja siihen pitää vastata, mutta se, että me leikataan vanhustenhoidon resursseista ja pienennetään mitoitusta, ei vastaa tähän tarpeeseen niin hoitohenkilökunnan työssäjaksamisen ja työhyvinvoinnin kuin asiakkaiden perusoikeuksien näkökulmasta.

Sitten kiinnittäisin huomiota vielä tähän mitoitukseen. Tämä ei ole vain luku, vaan pääsääntöisesti ihmiset ovat muistisairaita ihmisiä, täysin toisen ihmisen avun varassa, ja tällä mitoituksen nostolla me ollaan varmistettu, että on edes joku riittävä määrä henkilöstöä, jolloin hyvä hoito ja huolenpito voidaan taata. Ja tämä on siinä mielessä huono, että kun tästä lähdetään leikkaamaan ja heikentämään, niin tällä on suora vaikutus myös ihmisten perusoikeuksiin, ulospääsyyn. Tämä voi tarkoittaa, ettei yhtä yöhoitajaa ole yöllä. Tämä on niitä arvovalintoja, mitä näillä nyt hallitus toteuttaa.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Sillanpää.

19.45 Pia Sillanpää ps: Arvoisa puhemies! Kun edustaja Nurminen toivoi joitakin vastauksia, niin yritän tässä jotakin teille vastata. Itsehän en edellisellä kaudella täällä ollut, mutta sen verran olen seurannut, että perussuomalaiset ovat tosiaan kannattaneet tätä 0,7-hoitajamitoitusta aikaisemmin ja kannattavat edelleen, kunhan siihen on ne riittävät realistiset edellytykset olemassa. Ja sehän on tavoitteena, että nyt neljän vuoden aikana saataisiin tämä homma hoidettua niin, että meillä olisi resursssia sinne hoitajamitoitukseen laittaa.

Mutta minä halusin kysyä teiltä, arvon demarit, muistattekö te, mitä te teitte edellisellä hallituskaudella hoitajille. Te sääditte pakkorokotuslait, te sääditte pakkolakkolait, ja näitten seurauksena yli tuhat hoitajaa irtisanoi jopa kokonaan oikeutensa toimia hoitajana jatkossa. Ymmärrätekö te, mitä se tarkoittaa? Yli tuhat hoitajaa lähti teidän toimienne seurauksena. Jos tässä aikaisemmin puhuttiin siitä, että noin 1 700 hoitajaa tarvittaisiin lisää siihen, että saataisiin tämä 0,7-hoitajamitoitus toimimaan, niin esimerkiksi sieltähän olisi voinut niitä ottaa. Ja tämä perintö, mitä te jätitte nyt meille, tälle hallitukselle, on se, mitä me yritetään hoitaa muun muassa tällä hyvän työn ohjelmalla ja miettiä ne ratkaisut, miten me saataisiin edes osa näistä hoitajista palaamaan tälle alalle tai palaamaan muista Pohjoismaista takaisin tänne Suomeen töihin.

Henkilökohtaisesti toivon todella, että tämä 0,7-hoitajamitoitus saadaan aikaiseksi tässä maassa lähitulevaisuudessa. Mutta kyllähän se tarkoittaa sitä, että me oikeasti joudutaan todella tekemään töitä, että me saadaan tämä hoitoala uudelleen veto- ja pitovoimaiseksi, niin että hoitajat haluavat työskennellä tällä alalla. Ja sanon muuten, että se on ihan mahdava työ, ihan paras työ, mitä ikinä on: pitää toisesta ihmisestä huolta koko sinun työpäiväsi ajan ja mennä vielä uudestaan seuraavana päivänä sinne samalle työpaikalle ja tehdä sitä arvokasta työtä. Ja tätä meidän kaikkien pitäisi täällä kyllä arvostaa sen verran, että me mietitään realistisesti nämä mahdollisuudet.

Ja jos me nostetaan tämä 0,7 nytten, niin me tiedetään, että se kuulostaa hyvältä ja hienolta ja ne vanhukset tosiaan saavat hyvää hoitoa, jotka siellä ovat sen hoitajamitoituksen

Pöytäkirja PTK 52/2023 vp

alaisena. Mutta sen seurauksena, koska meillä ei niitä hoitajia ole riittävästi, meillä jää osa vanhuksista sinne kotiin ilman mitään hoitoja. Ei ole kotihoitoa käytettävissä, ei ole palvelutaloa eikä mitään muuta. He ovat siellä omaistensa tai omaishoitajiensa varassa. Ja ennen kuin me tämä hoitajapula korjataan, niin meidän on ihan turha puhua tästä 0,7:stä. — Kiitos. [Sari Tanus: Aamen!]

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Väyrynen.

19.47 **Ville Väyrynen kok:** Kiitos, arvoisa rouva puhemies! Suuresti arvostamani moninkertainen kollega, edustaja Lindén avasi oven sanaleikeille ammattitautani suhteen ja ilolla tuosta ovesta kuljen. Kirurgin tärkein ominaisuus oikeastaan on tunnistaa tilanteet, milloin olla leikkaamatta, mutta sitten, kun leikkausta tarvitaan, se parantaa potilaan elämänlaatua ja parhaimmassa tilanteessa pelastaa myös hengen. Eli se ainoa ero meidän taustois-
sa on, että te olette meritoitunut konservatiivisen alan lääkäri ja minä olen sitten kirurgi. Ja minä tiedän, että suurin tappio kirurgille on, jos hän löytää itsensä tilanteesta, jossa hän on tehnyt turhia leikkauksia, eli siinä mielessä nämä asiat kyllä pitää harkita loppuun asti. Mutta silloin, kun päätöksiä pitää tehdä, niitä pitää tehdä. Ei voi laittaa päätä pensaaseen.

Toinen asia: Tässä on nyt moneen kertaan puhuttu siitä, kuinka tämä hoitajamitoitus on vuosien mittaan noussut aina 0,5:stä, vai jopa 0,4:stä, 0,65:een ja nytten joissakin paikoissa 0,7:ään, mutta samalla palveluitten saatavuus on heikentynyt. Elikkä muistaakseni edustaja Tanus tuossa jossain vaiheessa kyselikin sitä, että olisi oikeasti ihan mielenkiintoista tietää, kuinka paljon meillä on paikkoja tällä hetkellä suljettuna aidosti liittyen siihen nousseeseen mitoitukseen. Se on ihan aito huoli, mitä on tullut hyvinvointialueiltaakin, minä en ainakaan sitä lämpimikseni heittele. Siinä on semmoinen tilanne, että jos me ajetaan se mitoitus kauhean korkealle ja laki siihen velvoittaa, kyllä siihen mitoitukseen sitten mennään, mutta siellä oikeasti voi olla sitten toisessa vaakakupissa se, että niitä paikkoja joudutaan sulkemaan. Siinä mielessä edustaja Tanuksen kysymys oli minun mielestäni erittäin aiheellinen. — Kiitoksia.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Tanus.

19.49 **Sari Tanus kd:** Arvoisa rouva puhemies! Jos toiset kollegat tulevat leikkaussalin ovesta, niin me varmaan edustaja Sillanpään kanssa voitaisiin mennä sitten synnytyssalin ovesta ja todeta, että kun tilanteita voi syntyä myös tässä salissa erilaisia, niin sitten pitää arvioida tilanne uudelleen ja tehdä ehkä uusia päätöksiä.

Minä haluaisin nyt kollega Nurmiselle muutamiin nostoihin vastata.

Ymmärrän, että on paljon materiaalia ja paljon asioita ja kaikkea ei ehkä kerkiä lukemaan, mutta muun muassa nyt tässä valiokunnan mietinnössähän on valiokunnan lausumaehdotuksessa: ”Eduskunta edellyttää, että valtioneuvosto seuraa henkilöstömitoituksen toteutumista, vanhuspalvelujen saatavuutta ja henkilöstön riittävyyden turvaamiseksi tehtäviä toimenpiteitä siirtymäaikana.” Minusta on aika lailla kuitenkin selkeästi tällainen seurantalausumaehdotus tänne laitettu.

Sitten kun peräänkuulutettiin, ettei hallituksella ole minkäänlaisia toimenpiteitä tästä henkilökunnan hyvinvoinnista tai työkyvystä huolehtimisesta ja niin edelleen, niin hallitusohjelmassa kyllä todellakin on kokonainen kappale:

”Työkyvystä huolehtiminen ja työssäjaksaminen.

Pöytäkirja PTK 52/2023 vp

Hyvinvoinnin edistämisen ja työkyvyttömyyden sekä sairauksien ennaltaehkäisyn merkitys korostuu, jotta ei menetetä vuosia työelämässä. Hallitus parantaa työhyvinvointia, vähentää työhön hakeutumisen esteitä ja poissaoloja työstä.

Hallitus vahvistaa työterveyspalveluita, aikaista hoidon tarpeen tunnistamista ja hoitoon ohjaamista, jotta työelämästä ei pudota. Hallituksen tavoitteena on uupumuksesta ja työpahoinvoinnista johtuvien sairauspoissaolojen puolittaminen tulevien viiden vuoden aikana. Sairauspoissaolojen syntymistä ja pitkittymistä ennaltaehkäistään. Vaihdevuosioireiden tunnistamista ja hyvää hoitoa työterveyshuollossa edistetään hyvinvoinnin vahvistamiseksi ja virheellisten diagnoosien sekä sairauspoissaolojen vähentämiseksi” — koska tiedetään, että esimerkiksi keski-ikässä masennus- ja ahdistusdiagnoosit ja uupumus lisääntyvät ja siellä taustalla on monta kertaa, että vaihdevuosioireita ei olla huomioitu ja diagnoosit viivästyvät.

Tässä on edelleenkin pitkää, pitkää listaa: ”Mielenterveyteen perustuvia sairauspoissaoloja vähennetään, ja työelämän ja hyvän mielenterveyden ohjelmatyötä jatketaan. Mielenterveyttä tukevien hyvien käytäntöjen käyttöönottoa työelämässä edistetään.

Työntekijöiden psykososiaalisen kuormituksen hallintaa tehostetaan selkiyttämällä ja kokoamalla yhteen asiaa koskevia säännöksiä sekä syventämällä työpaikan ja työterveyshuollon yhteistyötä.”

Arvoisa rouva puhemies! Tämä on niin hyvä teksti, että minä haluaisin tämän kappaleen lukea suoraan edustajille kokonaisuudessaan, joten siirrynpä tuonne puhujapöytäntöön, vaikka en ollut näin ajatellut. [Antti Lindtman: Kyllä me ollaan se kuultu! — Puhuja siirtyy puhujakorokkeelle]

Arvoisa rouva puhemies! Tämä on todella hyvää tekstiä. Olen istunut sen kuusi ja puoli viikkoa viidessä eri pöydässä, ja tämä on yksi pöytä, missä olen ollut istumassa. Tätä tekstiä on nimittäin siellä myös viilattu, joten sen takia haluan tässä nyt teille sen myös lukea.

”Työntekijöiden psykososiaalisen kuormituksen hallintaa tehostetaan selkiyttämällä ja kokoamalla yhteen asiaa koskevia säännöksiä sekä syventämällä työpaikan ja työterveyshuollon yhteistyötä.

Mielen hyvinvoinnin, varhaisen tuen ja hoidon palvelujen mukaan lukien lyhytpsykoterapian saamista työterveyshuollossa edistetään. Työterveyspalvelujen saavutettavuutta ja työhyvinvoinnin edistämistä selvitetään etä-, alusta-, patk- ja vuokratyönteon piirissä olevilla henkilöillä.” Eli huomioidaan erilaiset sektorit työelämässä ja niiden erilaiset tarpeet.

Edelleen: ”Hallitus kehittää toimintatapoja turvallisten, esteettömien työympäristöjen varmistamiseksi myös sisäilman osalta. Hallitus edistää sisäilmaongelmista aiheutuvien oireiden varhaista toteamista, hyvää hoitoa ja kehittää sisäilmasta sairastuneiden tukea työssä jaksamisen parantamiseksi.” Me kaikki tiedämme, miten iso ongelma sisäilmaongelma ja siitä aiheutuvat haasteet ja sairaudet ovat, ja tähän hallitus nyt myös panostaa.

”TYÖOTE-toimintamallin vakiinnuttamista selvitetään kaikille hyvinvointialueille. Kansallista TYÖ 2030 — Työn ja työhyvinvoinnin kehittämisohjelman toteuttamista jatketaan. Sosiaali- ja terveysjärjestöjen roolia työikäisten väestön psykososiaalisen hyvinvoinnin edistämiseksi vahvistetaan, ja varmistetaan järjestötoimijoiden edellytykset osallistua ohjelmatyöhön työelämän kehittämiseksi mieliystävällisemmäksi.” Eli huomioidaan kolmas sektori ja järjestöt ja heidän osaamisensa ja panoksensa otetaan mukaan.

Edelleen: ”Hallitus korostaa liikunnan lisäämisen merkitystä osana työhyvinvointia. Hallitus laajentaa kulttuuri-, vapaa-ajan ja liikuntaseteleiden käyttöä ja luo uusia tapoja lisätä työntekijöiden liikkumista työhyvinvoinnin parantamiseksi. Hallitus valmistelee

Pöytäkirja PTK 52/2023 vp

useamman vuoden mittaisen, myös ikääntyneitä koskevan työkykyohjelman työssä jaksamisen parantamiseksi ja työkyvyttömyyseläkkeiden vähentämiseksi. Työpaikkojen ikäjohtamista ja työn sopeuttamista työpaikoilla kehitetään toimintakyvyn mukaiseksi.” Elikä myös ikääntyneiden ammattilaisten, rautaisen työkokemuksen omaavien henkilöiden työssä jaksamista ja hyvinvointia parannetaan, siihen kiinnitetään huomiota.

Ja vielä pari asiaa: ”Hallitus edistää työturvallisuutta ja työelämän väkivaltatilanteiden ennaltaehkäisyä. Hallitus parantaa muun muassa hoito- ja pelastushenkilökunnan oikeus-suojaa työhön liittyvissä väkivaltatilanteissa virkamiehen suojaa vastaavaksi. Riittävästä ammattilaisten määrästä ja heidän työhyvinvoinnistaan huolehditaan. Hyvällä johtamisella ja työjärjestelyin vähennetään työssä koettua psyykkistä kuormitusta, ylläpidetään työkykyä, parannetaan työssä jaksamista ja mahdollistetaan osaltaan työurien pidentäminen.”

Monessa muussa kohdassa hallitusohjelmaa löytyy varmasti vielä lisää tähän tematiikkaan liittyviä mainintoja, mutta tämä todellakin oli otsikon alla ”Työkyvystä huolehtiminen ja työssä jaksaminen”, ja halusin tämän nyt ihan nostaa esiin ja lukea suoraa tekstiä hallitusohjelmasta, kun täällä väitettiin, että meiltä puuttuu kokonaan työhyvinvointiin ja työssäjaksamiseen liittyvät toimenpiteet, niin tässä nyt mielestäni oli kohtalaisesti näitä toimenpiteitä. [Perussuomalaisten ryhmästä: Hyvin sanottu!]

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Forsgrén.

19.57 Bella Forsgrén vihr: Arvoisa puhemies! Tässä salissa on käyty oikein hyvää keskustelua tärkeästä aiheesta. Ajattelen, että tässä keskustelussa on kaksi näkökulmaa ja kaksi pointtia, mistä olisin toisesta vielä toivonut hallitukselta ehkä suurempaa puheenvuoroa.

Ihan täysin ymmärrän tämän mitoituksen liittyvän keskustelun. Meillä on haastava tilanne, ja on monilta osin niin, että jos 0,7-mitoitus olisi tullut voimaan, sitä ei olisi monelta osin pystytty toteuttamaan nykyhenkilöstötilanteen näkökulmasta. Mutta sitten on eri asia puhua tästä rahoituksesta ja siitä, onko tämä mitoituksen lykkääminen välttämätöntä tehdä neljäksi vuodeksi.

Valiokunnassa asiantuntijoista useat, kuten tutkija Kröger omassa lausunnossaan, nostivat esille, että pitäisi viimeistään 2025 siirtyä tähän 0,7:ään, elikkä siellä useat asiantuntijajäsenet nostivat esille, että tämä hallituksen esitys on liian pitkä. Elikkä olisi mahdollista toteuttaa tämä 0,7 aikaisemmin kuin hallitus omassa esityksessään esittää.

No sitten kun puhutaan rahoituksesta, on varmasti niin, että jos samaan aikaan otetaan velvoitteita pois ja otetaan rahoitukset, niin eihän se alue pysty kehittämään niitä palveluja sillä mitättömällä rahoituksella, mitä ei ole olemassa. Joten sellainen ajatus, että mystisesti neljän vuoden päästä ilman tätä rahoitusta alueet yhtäkkiä pystyisivätkin toteuttamaan tuota 0,7:ää, on epätodennäköinen. Sen takia ajattelenkin, että jos todellisuudessa haluttaisiin parantaa ikäihmisten hoivaa ja tätä tilannetta, ne rahoitukset olisi jätetty. Me ollaan aikaisemminkin jouduttu tässä salissa tekemään päätöksiä, missä hoitajamitoitusta on lykätty, mutta silloin rahoitus on säilytetty. Olisinkin kysynyt hallitukselta: miksi te olette päätyneet tilanteeseen, että olette leikkaamassa tämän vuoden osalta sen seitsemän miljoonaa ja vähän päälle ja ensi vuoden osalta 89 miljoonaa? Se on äärettömän iso summa hyvinvointialueilta.

Sitten samaan aikaan täällä edustaja Tanus nosti erittäin tärkeitä esityksiä esille, mitä hallitusohjelmassa lukee. Olen lukenut sen hallitusohjelman todella monta kertaa, ja haluan sanoa, että tekstiosuudessa siellä on todella paljon hyviä kirjauksia, varsinkin kun

Pöytäkirja PTK 52/2023 vp

mennään sosiaali- ja terveystieteiden, mutta siellä ei ole niitä rahoja. Tämä asia on tosi ristiriitainen. Harvoja kohtia, mistä haluan kiittää, missä rahoitus löytyy, on se lasten ja nuorten mielenterveyskoneisuus, mutta sitäkin ei ole ensi vuoden osalta vaan se on toivottavasti tulossa myöhemmin. Mutta kaikki nämä, missä puhutaan sosiaali- ja terveystieteiden koneisuudesta, on vain esityksiä leikkauksista. Niin että kai te ymmärrätte, minkä takia ehkä tässä salissa saattaa tulla kritiikkiä siitä, että jos on hyviä kirjauksia, niin se useimmiten vaatii prosesseihin toteutukseen resursseja? Se on ihan tällainen perusyhtälö.

Sen takia ehkä itse ajattelen, vaikka olenkin samaa mieltä siitä mitoituksen vaikeasta tilanteesta, että olisi ollut rehellisempää sanoa, että tässä tilanteessa ei haluttu panostaa hoitajamitoituksen lykkääntymisen lisäksi myös siihen, että saadaan riittävä rahoitus niitten palveluitten kehittämiseen. [Aki Lindén: Hyvä puheenvuoro!]

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitos. — Edustaja Laiho.

20.00 Mia Laiho kok: Arvoisa puhemies! Täällä on ollut puhe rahoituksesta ja hallituksen satsauksista sosiaali- ja terveydenhuoltoon. Täällä nousikin, että terapiatakuuseen, mielenterveyteen, on sitä rahoitusta, ja tämä hallitushan merkittävän määrän, useamman sata miljoonaa, laittaa hoitopäätöksen parantamiseen. Eli ihmisiä on paljon hoitojonossa koronan jäljiltä, ja edellinen hallitus, Marinin hallitus, viis veisasi siitä, että siellä ihmiset odottivat, siellä jonossa kärvistelivät, vaikka tästä monesti opposition toimestakin huomautettiin — itsekin tein useamman kirjallisen kysymyksen aiheesta — että tähän asiaan pitää reagoida, ihmisten pitää päästä sinne hoitoon. Että kyllähän siellä satsauksia, ihan rahallisiakin satsauksia, on.

Tämä henkilöstömitoituksen siirto ei ole rahoituskysymys, vaan se on ennen kaikkea henkilöstön saatavuuskysymys. Eli ei ole tehty leikkausta sen takia, että kyse olisi rahoituksesta, vaan siksi, että se on mahdoton toteuttaa. Ja me vääristetään myöskin meidän palvelujärjestelmäämme lakiesityksellä, joka suuntaa epätarkoituksenmukaisesti sitä henkilöstön käyttöä siellä alueilla, ja se johtaa myös joidenkin vanhusten perusoikeuksien vaarantumiseen, koska me ei pystytä kaikille sitä turvaa järjestämään.

Meillä on hyvän työn ohjelma — niin kuin täällä on noussut esille — siinä, millä tavalla tähän yritetään vastata. On koulutuspaikkojen lisääminen henkilöstön lisäämiseksi, myöskin työperäinen maahanmuutto, teknologiset ratkaisut, johtaminen, digitalisaatio sekä turvallisuuden parantajana että työntekijöiden kuorman vähentämisenä.

Mutta haluaisin tässä nostaa esille tämän edustaja Sillanpään nostaman asian työn imago. Ennen kaikkea meillä on vastuumme myös siitä, millä tavalla me puhutaan sosiaali- ja terveyspalveluista, millä tavalla me puhutaan vanhustenhuollosta, millä tavalla me puhutaan hoitajien työoloista. Totta kai pitää tuoda esille epäkohtia, mutta kyllä myös minä voin allekirjoittaa tämän, mitä edustaja Sillanpää nosti, että se hoitajan työhön on erittäin antoisaa työtä — sitäkin olen tehnyt aikaisemmin — samoin lääkärin työ, asiakaspalvelutyötä, jossa palautetta saa jatkuvasti, on vuorovaikutusta ihmisten kanssa. Sitä myös meidän poliitikkojen pitäisi tehdä, että nuoret myös kiinnostuvat alasta. Kuka sitä haluaa haakeutua alalle, jota kaikki vain haukkuvat, kun mikään ei riitä ja on kauheata? [Eduskunnasta: Ei kukaan!] Että myös katse peiliin meillä politiikoilla.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitos. — Edustaja Nurminen.

Pöytäkirja PTK 52/2023 vp

20.03 Ilmari Nurminen sd: Arvoisa rouva puhemies! Ehkä vastaan edustajakollega Tanukselle näihin esitettyihin kysymyksiin. Tunnetaan toisemme hyvin, ollaan molemmat Tampereelta kansanedustajia. [Naurua]

Mainitsitte todella hyvin näitä erilaisia kauniita kirjauksia hallitusohjelmassa. Olen kylä erittäin kiitollinen, kiitos hyvistä neuvotteluista, ja on hyvä, että veitte näitä eteenpäin. Olisin ehkä vähän punnertanut vielä pidemmälle, että olisin neuvotellut myös ne rahat näille asioille. Siinä mielessä toivoisin, että konkreettisesti olisi myös laittaa rahaa, että tulisi näitä esityksiä, koska kuten kollega Bella toi tässä esille, tämä näyttäytyy nyt vain siltä, että kaikki leikkaukset ja heikennykset tuodaan vaan hirveällä kiireellä. Tämä on niin kuin tekemistä vaille valmis. Mutta odotetaan näitä kiitollisena ja odottavana, ja luotan siihen, että viette näitä eteenpäin, mutta tämän hetken toimet eivät näytä hyviltä.

Sitten on pakko jatkaa vielä tästä rahoitusleikkaustilanteesta. Tässä ei ole kyse ainoastaan mitoituksen siirrosta, vaan tässä on kyse rahoitusleikkauksesta. Se on ihan fakta. Minä vielä viittaan, Tanus, meille Pirkanmaalle. Meillä tästä summasta se tarkoittaa noin 9 miljoonaa. Tunnette asian hyvin, olette Pirhan hallituksessa ja olette käynyt — kun meillä juuri eilen kävimme tätä läpi, todettiin, että me emme voi säästää näitä. Eli meillä ovat sopimukset kiinni, ja me joudumme etsimään tämän hallituksen leikkauksen — viette sen 9 miljoonaa ensi vuonna — muista vanhuspalveluista. Se pitää hakea sitten kotihoidosta, se pitää etsiä omaishoidosta ja muualta, mutta jos te olisitte jättäneet tämän rahan pohjaan ja sanoneet, että okei, 2028 tulee mitoitus voimaan ja rahoitus turvataan sinne asti, ja alueet voisivat tehdä kaikkensa, että ne pystyisivät nostamaan, parantamaan sitä henkilöstön hyvinvointia, niin silloin tässä ei olisi kyse rahoitusleikkauksesta, vaan olisi kyse ainoastaan tästä henkilöstön saatavuudesta. Mutta tätä te ette voi pestä niin kuin mustaa valkoiseksi, vaan tämä leikkaus, joka on erittäin iso, aiheuttaa alueelle erittäin isoja ongelmia.

Edustaja Tanus, vielä sanon, että nyt esimerkiksi meillä Pirkanmaalla me joudumme etsimään taas 10 miljoonaa enemmän sopeutusta. Jos me emme löydä näitä sopeutuksia, karsi palveluverkkoa ja karsi ihmisten palveluista, niin hallitus ei anna meille rahaa, uuden TAYS-kampuksen rakentamiseen lainaa. Minun mielestäni tämä on härskiä toimintaa hallituksessa, ja siihen hallituksen pitäisi puuttua. Sitä nyt toivoisin, että peruisitte näitä hyvinvointialueitten leikkauksia. [Sari Tanuksen välihuuto]

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Edustaja Lindén.

20.06 Aki Lindén sd: Arvoisa rouva puhemies! En avaa uutta kulmaa enää tähän keskusteluun, mutta kommentoin eräitä täällä äskettäin esitettyjä asioita.

Ensinnäkin hallitusohjelmasta ja siellä olevista kirjauksista. Kun minä luin sosiaali- ja terveydenhuollon osaa hallitusohjelmasta, siis Orpon hallituksen ohjelmasta, kolmeen neljään ensimmäiseen sivuun en löytänyt mitään huomauttamista vaan totesin, että hyviä asioita, joita yleensä hallitukset kirjoittavat hallitusohjelmaan. Mutta aivan kuten täällä sittemmin on todettu, sitten kun mennään sinne hallitusohjelman lopulle vaakaliitteisiin, joissa ovat nämä rahoitusleikkaukset, tulee kyllä suuria vaikeuksia toteuttaa niitä hyviä ajatuksia. Mutta puhutaan niistä hyvistä uudistuksista sitten, kun ne ovat täällä salissa. Nyt meillä on konkreettisesti tilanne, jossa leikataan 89 miljoonaa euroa, ja silloin meidän kannattaa keskittyä siihen.

Kuten tässä äskeisissä puheenvuoroissa edustajat Forsgrén ja Nurminen totesivat — en toista niitä samoja asioita — tässä on ihan olennaisimmillaan kysymys 89 miljoonan euron

Pöytäkirja PTK 52/2023 vp

poistamisesta hyvinvointialueiden budjetista, jolla rahalla voitaisiin palkata kotihoitoon 1 500 henkilöä. Yksi miljoona vastaa yleensä 17:ää henkilöä sosiaaliturvamaksuineen. Eli kun tätä rahaa ei ole, niin ei voida sillä rahalla palkata ihmisiä kotihoitoon. Näin yksinkertaista se on.

Sitten täällä edustaja Sillanpää otti esille tämän potilasturvallisuuslain — kutsui kyllä sitä vähän eri nimellä. Kun olen itse sen lain tänne aikanaan esitellyt ja se täällä äänestettiin silloisen hallituksen ja kokoomuksen yhteisellä päätöksellä läpi, niin ei se mikään pakolaki ollut, vaan jokainen ymmärsi, mistä oli kysymys. Kysymys oli siitä, että tehohoitoon ja muihin tilanteisiin oli pakko saada suojelutyötä, että ihmiset eivät kuolisi. Kun ministeriaitiossa silloin vastasin nyt vuorossa olevan puhemiehen kysymykseen, että kun oli vuosi 2007, te ministerinä esittelitte vastaavan lain, eikö tällaista lakia ole tulossa hallitukselta, sanoin, että kyllä on tulossa. Se oli siinä vakavassa tilanteessa valmisteltavana.

Sitten täällä puhuttiin pakkorokotuslaista. Kysehän oli siitä, että henkilöiden, jotka ovat hauraiden vanhusten kanssa tekemisissä, rokotussuoja piti turvata. Sehän on aivan selvä asia, koska me olimme hyvin vakavan tilanteen edessä.

No ihan lopuksi vielä, kun täällä on edustaja Tanus muutamaankin kertaan maininnut, että miksi otetaan aina niin negatiivisia asioita esille. Negatiivisinta, mitä minä muistan näistä asioista viime vuosilta, oli kyllä kokoomuksen ja eräiden muiden oppositior ryhmien välikysymys vanhustenhuollosta viime syksynä. Siinähan koko tämä ala maalattiin ihan hirvittäväksi, että kuka sellaiseen enää uskaltaisi tulla töihin. Vähän näin se tuntuu olevan, että oppositio nostaa ongelmia esille ja hallitus silottelee niitä.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: No niin. — Ja sitten vielä edustaja Nurminen. Saa sanoa ihan kaikki, mitä vielä on sanottavaa. [Naurua]

20.09 Ilmari Nurminen sd: Hyvä, kiitoksia! [Aki Lindén: Hieno rohkaisu!] No, ensinnäkin sanon vielä, että kakkoskäsittelyssä me tulemme esittämään hylkäystä, ja sitä on jo täällä kannatettu, mutta halusin sen vielä todeta.

Koska tämä asia kuitenkin skaalautuu ympäri Suomen, niin haluan vielä ottaa tätä Pirkanmaan esimerkkiä, koska se jäi äsken vielä vähän vaillinaiseksi. Esimerkiksi meillä tämä leikkaus tarkoittaa, että joudumme sopeuttamaan ensi vuonna lisää yhdeksän miljoonaa. Yhdeksän miljoonaa on pakko hakea muualta vanhuspalveluista, ja on todella kohtuutonta näissä säästöpainneissa vielä entisestään heikentää hyvinvointialueitten tilannetta. Se ei paranna omaishoitajien tilannetta, se ei paranna yhdenkään ympärivuorokautisessa hoidossa olevan tilannetta eikä yhdenkään kotihoidossa olevan tilannetta. Päinvastoin, ne leikkaukset haetaan sieltä. Tiedätte, kuinka paljon meillä hallitus nyt leikkaa luultavasti lähipalveluista ja muista, ja pidän tätä äärettömän kohtuuttomana sen takia, että te entisestään esitätte näitä leikkauksia hyvinvointialueille.

Tässä on kyse myös tämmöisestä tasa-arvosta, ja minkä takia se rahoitus ei toteudu, niin esimerkiksi Tampereen kaupungin ikäihmisten ympärivuorokautinen hoito on kilpailutettu ensi vuonna 0,7:ään. Se on kilpailutettu voimassa olevan lain mukaan. Meillä on tämän tyyppisiä tilanteita, joissa on jo valmistauduttu, koska tämän lain piti olla jo voimassa, ja kun nyt tätä lykätään, niin monet alueet ovat jo tehneet kilpailutuksia ja sopimuksia, ja ne ovat ainakin sen hinnan lukinneet jo sinne 0,7:ään. [Mia Laiho: Avatkaa ne sopimukset!] — Sopimusten avaaminen, miten se tässä kohti? Tässä on juuri se, että eri alueilla on erilaisia sopimuksia tehty, mutta kun hyvinvointialueet... [Hälinää] — Anteeksi, puhemies,

Pöytäkirja PTK 52/2023 vp

yrityn puhua. — Esimerkiksi nyt tästä Tampereen tilanteesta tiedän, että siellä on kysytty palveluntuottajilta, käyty neuvottelua, mutta eiväthän ne ole johtaneet mihinkään, kun sopimukset on tehty tämän 0,7:n mukaan. Sen takia minun mielestäni on äärettömän tärkeää, että hallitus seuraa nyt tätä koko siirtymäaikaa, koska oma huoleni on — mikä ei tietenkään näin lyhyessä valiokuntakuulemisessa ole tullut selville, eikä voidakaan tietää — että jos osassa paikoissa on 0,7 ja sitä pidetään ja osassa on pienempi ja kuitenkin ne eivät perustu välttämättä palvelutarpeeseen, vaan ne perustuvat näihin minimimitoituksiin, mitä nyt on, niin tuleeko tässä eriarvoinen asema myös suhteessa julkiset palveluntuottajat, yksityiset ja muut. Sen takia on äärettömän tärkeää, että nyt kun hallitus teki tämän leikkauksen ja siirtää tämän tulevaisuuteen, niin tätä oikeasti pidetään silmällä ja tätä selvitetään ja tätä tilannetta tarkkaillaan. Sen takia tämä on äärettömän tärkeä.

Sitten edelleen haluan sanoa samaa, mitä edustaja Kiurukin toi esille, mikä mielestäni ei ehkä tarpeeksi hyvin ole tullut tähän. Silloin kun me lähdettiin nostamaan tätä mitoitusta, oli ongelmia, oli totta kai, ja myönnän sen, että meillä on lukematon määrä hoitajia, jotka ovat siirtyneet muihin töihin, koska he eivät koe sitä hoito- ja hoivatyötä arvokkaana, [Pia Sillanpää: Ei ole näin!] ja tämä on iso ongelma... — On myös tällaisia. Tiedän, että olette pitänyt tätä rokoteasiaa esillä, ja on varmasti heitäkin, mutta monet ovat siirtyneet myös sen takia, että he ovat kokeneet sen työn liian kuormittavana [Pia Sillanpää: Se on totta!] ja että sitä ei arvosteta tarpeeksi. [Puhemies koputtaa] — Puhemies, sanoitte, että saan puhua.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kaiken saa sanoa nyt, mitä haluaa.

Kiitos. — Tätä silmällä pitäen me lisäsimme näitä aloituspaikkoja. Tämähän ei yksistään ratkaise tätä ongelmaa, tietenkään, vaan meidän pitää huolehtia meidän olemassa olevista hoitajistamme ja huolehtia siitä, että he pysyvät alalla, mutta nämä ovat kuitenkin merkittäviä panostuksia: 5 000 lähihoitajaa, sairaanhoitajan aloituspaikkoja 700, sitten hoiva-avustajia. Heitähan myös yksityinen puoli on kouluttanut, ja koska tämän henkilöstömitoitustilain myötä myös sitä henkilöstörakennetta... Tässä ei ole kyse hoitajamitoituksesta, vaan tässä on kyse henkilöstömitoituksesta, jossa käsitellään kaikkia eri henkilöstöryhmiä, ja kaikilla on oma mitoitus ja työnjako. Tätä on pyritty jo lisäämään, ja kuten tässä valiokunnan mietinnössäkkin tulee ilmi, niin näiden meidän lisäystemme vaikutukset alkavat vaikuttamaan vasta ensi vuonna. Ja kun tässä oli kyse siitä, että tarvittaisiin reilut tuhat ihmistä, niin näitä lukuja silmällä pitäen — paljonko on nyt valmistumassa ja millä toimilla me pidetään ihmisiä mukana alalla — tämä neljä prosenttia, minkä edustaja Kiuru sanoi, ei kuulosta niin isolta ja kohtuuttomalta, mitä se yhtenä isona lukuna ehkä kuvastaa, mutta kun laitetaan tähän isoon mittakaavaan... Sen takia meillä olisi ollut täydet mahdollisuudet ja perusteet myös ottaa tämä 0,7:n minimimitoitus voimaan ja samalla parantaa kotihoidon ja omaishoidon tilannetta ja tätä koko vanhustenhoidon tilaa. Nyt tässä on kuitenkin se tilanne, että mitään parannuksia ei tule, ei tule omaishoitajille, ei ole täällä rahaa. On kauniita sanoja, mutta budjetissa ei ole mitään, ei kotihoitoon, ja tämä 89 miljoonaa leikataan hyvinvointialueiden vanhustenhoidon tilasta.

Tätä keskustelua me tullaan jatkamaan, ja kakkoskäsittelyssä tosiaan esitellään meidän hylky. — Kiitos, puhemies.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: No niin, kiitos. — Edustaja Tanus.

Pöytäkirja PTK 52/2023 vp

20.15 **Sari Tanus kd:** Arvoisa rouva puhemies! Hyvät kollegat, en halua todellakaan pitkittää tätä istuntoa, mutta kollega Nurmisen täytyy kuitenkin sen verran sanoa ensinnäkin tuohon viimeiseen, että meillä on esimerkiksi omaishoitolaisten kokonaisuudistus siellä ja monta... [Ilmari Nurminen: Paljonko varattu rahaa?] — Kaikkeen uudistukseen ei tarvita euroja, jos toimintoja muutetaan ja käydään läpi työtapoja ja niin edelleen ja niin edelleen. En muista kaikkia euromääriä, mitä mihinkäkin on laitettu rahaa. Mutta minusta ei ole reilua, että tässä vaiheessa pitäisi olla eurosummat sinne, eurosummat tänne. En jatka siihen suuntaan.

Se, minkä halusin sanoa Tampereeseen liittyen — koen, että se täytyy nostaa kuitenkin siellä Pirhan aluehallituksessa olevana: Kollega Nurminen hyvin tietää, että siellä ei ole kyse vain euroista vaan siellä on valtava pula henkilökunnasta ja vajetta, iso budjettivaje, paljon suurempi kuin mitä oltiin kuviteltu, sen takia, että ostopalveluja on jouduttu käyttämään, vuokratyövoimaa on jouduttu käyttämään ja niin edelleen ja niin edelleen. Ja siellä on suuria muutoksia ja yt-neuvotteluja ja niin edelleen. Eli kyse ei ole vain yksittäisistä miljoonista vaan paremminkin kymmenistä ja kymmenistä miljoonista. Eli tarvitaan rakenteellisia muutoksia, tarvitaan monenlaisia toimenpiteitä, niin kuin ollaan viimeksi eilen asiasta siellä Tampereella keskusteltu, ja keskustelu jatkuu, ja päätöksiä tullaan loppuvuodelle tekemään.

Arvoisa rouva puhemies sanoi, että saa puhua kaiken, mitä on puhuttavana. Me edustaja Nurmisen kanssa jatkamme siellä aluevaltuustossa ja kaupunginvaltuustossa. [Ilmari Nurmisen välihuuto — Naurua] Ja yritämme varmasti... Ajattelen niin, että tahtotila on myös siellä Pirkanmaalla saada mahdollisimman hyvin toimiva terveydenhuolto ja sosiaalihuolto ja samaten Tampereen kaupungin asiat, niin että jatketaan keskustelua siellä. — Kiitos, arvoisa puhemies.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: No niin, se oli loistava päätös.

Yleiskeskustelu päättyi ja asian käsittely keskeytettiin.

3. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi vaihtoehtoisella käyttövoimalla toimivan ajoneuvon hankinnan sekä ajoneuvon vaihtoehtoisella käyttövoimalla toimivaksi muuntamisen määräaikaista tukemisesta annetun lain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 25/2023 vp

Valiokunnan mietintö LiVM 3/2023 vp

Ensimmäinen käsittely

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 3. asia. Käsittelyn pohjana on liikenne- ja viestintävaliokunnan mietintö LiVM 3/2023 vp. Nyt päätetään lakiehdotuksen sisällöstä. — Yleiskeskustelu, puheenjohtaja Ovaska, olkaa hyvä.

Keskustelu

20.18 **Jouni Ovaska kesk** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Liikenne- ja viestintävaliokunta on saanut valmiiksi mietintönsä vaihtoehtoisella käyttövoimalla toimi-

Pöytäkirja PTK 52/2023 vp

vien ajoneuvojen hankinta- ja muuntotukea koskevasta hallituksen esityksestä HE 25/2023. Esityksessä ehdotetaan kansalliseen sääntelyyn muutoksia EU:n valtiontukisääntelyyn tehdyistä muutoksista johtuen. Lisäksi laista ehdotetaan poistettavaksi sellaisia ajoneuvojen hankintaan ja muuttamiseen liittyviä tukimuotoja, joiden hakuaika on päättynyt ja joihin ei ole käytettävissä uutta määrärahaa. Esitys liittyy valtion vuoden 23 toiseen lisätalousarvioesitykseen, ja esityksellä ei ole valtion menoja lisääviä vaikutuksia.

Valiokunta pitää mietinnössään ajoneuvokannan uudistumista vähäpäästöisemmäksi erittäin tärkeänä ja valtiontukia yhtenä keskeisenä kannustimena tässä kehityksessä. Valiokunta katsoo, että vedyn liikennekäytön yleistymiseksi on hyvä, että lakiin ehdotetaan hankintatukea vetykäyttöisten paketti- ja kuorma-autojen hankintaan.

Arvoisa puhemies! Valiokunta pitää hallituksen esitystä tässä vaiheessa tarpeellisenä ja puoltaa esityksen hyväksymistä eräin teknisluonteisin muutoksin. Lisäksi valiokunta on jatkanut saamansa selvityksen perusteella määräaikaisen lain voimassaoloaikaa vuoden 26 lopusta vuoden 28 loppuun saakka. Valiokunta kuitenkin katsoo, että hankinta- ja muuntotukea koskevassa sääntelyssä voisi olla jatkossa tarkoituksenmukaista säilyttää eri tukivaihtoehtoja lain tasolla siitakin huolimatta, että uusia määrärahoja ei ole toistaiseksi käytettävissä. Eri vaihtoehtojen säilyttäminen lainsäädännössä helpottaisi tukien uudelleen käyttöönottoa, mikäli määrärahoja on myöhemmin taas käytettävissä ja mikäli tukien myöntäminen katsotaan myöhemmässä vaiheessa tarkoituksenmukaiseksi.

Valiokunta pitää mietinnössään kansalaisten sosiaalisen oikeudenmukaisuuden toteutumista tärkeänä hankinta- ja muuntotukea koskevia ratkaisuja tehtäessä. Lisäksi valiokunta pitää erittäin tärkeänä, että eri tukimuotojen vaikutuksia vähäpäästöisempien ajoneuvojen yleistymiseen seurataan jatkossakin tiiviisti ja arvioidaan samalla mahdollisten uusien tukien tarvetta.

Arvoisa puhemies! Valiokunta ehdottaa mietinnössään eduskunnan hyväksyttäväksi yhden lausuman, jonka mukaan eduskunta edellyttää, että hallitus tuo eduskunnalle esityksen, jolla lainsäädäntöön palautetaan mahdollisuus kaasu- ja etanolikonversioiden muuntotukiin. — Valiokunnan mietintö on yksimielinen.

Aivan lopuksi, arvoisa puhemies, menen kohtaan seitsemän: ministeriön rooli lainsäätämisprosessissa. Kohdassa seitsemän valiokunta toteaa: ”Valiokunta kiinnittää liikenne- ja viestintäministeriön johdon vakavaa huomiota valiokunnan tiedonsaantioikeuteen ja ministeriön rooliin ja vastuisiin lainvalmistelusta vastaavana toimijana myös lainsäätämisprosessin eduskuntakäsittelyn aikana.” Esityksen valiokuntakäsittelyn yhteydessä oli tilanne, jossa valiokunta halusi tehdä eräitä muutoksia esitykseen ja nämä pyynnöt on lähetetty ministeriölle, mutta ministeriö ei toimittanut valiokunnan pyytämiä pykälämuutoksia. Koska kyse on budjettilaista ja on kiire, niin emme lähteneet perustuslain 47.2 mukaisiin toimenpiteisiin, mutta tähän asiaan on syytä palata puhemiesneuvostossa.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Mikkonen, Anna-Kristiina.

20.21 Anna-Kristiina Mikkonen sd: Arvoisa rouva puhemies! Ajoneuvokannan uudistaminen vähäpäästöisemmäksi on erittäin tärkeää. Valtion tuet ovat tässä yhtenä keskeisenä kannustimena siihen kehitykseen.

Kuten liikenne- ja viestintävaliokunnan arvoisa puheenjohtaja, edustaja Ovaska, kertoi, on liikenne- ja viestintävaliokunta parlamentaarisessa sovussaan päättänyt esittää lausu-

Pöytäkirja PTK 52/2023 vp

maehdotusta, että eduskunta edellyttää, että hallitus tuo eduskunnalle esityksen, jolla lainsäädäntöön palautetaan mahdollisuus kaasu- ja etanolikonversioiden muuntotukiin.

Arvoisa puhemies! Kansalaisten sosiaalisen oikeudenmukaisuuden toteutuminen on tärkeää hankinta- ja muuntotukia koskevia ratkaisuja tehtäessä. Eri tukimuotojen vaikutuksia vähäpäästöisempien ajoneuvojen yleistymiseen on syytä jatkossakin seurata tiiviisti ja arvioida samalla mahdollisten uusien tukien tarvetta.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Sitten vielä edustaja Ovaska.

20.22 **Jouni Ovaska kesk:** Arvoisa puhemies! Haluan loppuun todeta, että kyllä se on sillä tavalla, että hallitus nauttii eduskunnan luottamusta, ja ei voida ajatella sillä tavalla, että eduskunnan pitää nauttia liikenne- ja viestintäministerin tai -ministeriön luottamusta. Tässä oli todella räikeä epäkohta, mitä nyt valiokunnassa on tapahtunut, ja tällaista käyttäytymistä ei todellakaan voi ministeriön suunnasta tulla. Siitä syystä kiitän hallitus- ja oppositiopuolueita, että tämä ponsi, tämä lausuma, saatiin yhdessä hyväksyttyä muistuttamaan siitä, että eduskunta kuitenkin loppuvaiheessa päättää, miten lait tässä talossa hyväksytään.

Yleiskeskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 25/2023 vp sisältyvän lakiehdotuksen sisälön mietinnön mukaisena. Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely päättyi.

4. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain ja vapaasta sivistystyöstä annetun lain 20 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 66/2023 vp
Valiokunnan mietintö SiVM 1/2023 vp

Mietinnön pöydällepano

Mietintö pantiin pöydälle 8.11.2023 pidettävään täysistuntoon.

5. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi työttömyysetuuksien rahoituksesta annetun lain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 61/2023 vp
Valiokunnan mietintö StVM 5/2023 vp

Mietinnön pöydällepano

Mietintö pantiin pöydälle 8.11.2023 pidettävään täysistuntoon.

Pöytäkirja PTK 52/2023 vp

6. Seuraava täysistunto

Eduskunnan seuraava täysistunto on keskiviikkona 8.11.2023 klo 14.00. Täysistunto lopetettiin klo 20.24.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Timo Tuovinen